En Slægts Historie
med Stamtavler

Samlet af H. P. H. NOVRUP, Alslev ved Varde

Trykt som Manuskript

Faas hos Forfatteren — Pris 4 Kr.

Varde
Ribe Amtstidendes Bogtrykkeri
1929

Indledning.

Lige fra min Ungdom har jeg haft Interesse for Personhistorien, og som Følge deraf har jeg Tid efter anden opsamlet Stof, som ved Udarbejdelsen af denne Slægtshistorie er kommen mig til Nytte. I mange Aar har jeg tænkt paa, hvor interessant det vilde være, om man kendte lidt til sin Slægt i tidligere Generationer. Derfor var en Opfordring til at søge udarbejdet en Stamtavle over vor Slægt i Grunden velkommen. Da jeg først var kommen i Lag med Stamtavlen, fandt jeg, at en saadan Stamtavle i Grunden var baade tør og kedsommelig, selv om den havde sin historiske Værdi, og jeg besluttede saa at indsamle Stof til en Beskrivelse af de Personer, der fik Plads paa Stamtavlerne.

Jeg besluttede da at gaa ud fra mine fire Bedsteforældre og udforske deres Oprindelse og samle sammen af historisk Stof, hvad jeg kunde finde om disse fire Slægter. Saaledes opstod de fire Inddelinger: A. Rørkjærslægten. C. Krogsgaardslægten, mine Bedsteforældre paa fædrene Side, D. Biltoftslægten og E. Vedstedslægten, mine Bedsteforældre paa mødrene Side. Under B. findes min Oldemoders Stamtavle og en kort Beskrivelse af hendes Slægt. Endelig er der Afsnittet F, der omhandler min og mine Søskendes Forhold.

Jeg bringer min bedste Tak til dem, der har ydet Oplysninger af forskellig Art, og en særlig Tak bringer jeg min Broder, Fabrikant A. P. Vedsted Hansen, der har afholdt Udgifterne til Undersøgelserne paa Provinsarkivet i Viborg.

»En Slægts Historie« vil ikke komme i Boghandelen, men et begrænset Antal Eksemplarer vil kunne faas hos Forfatteren.

H. P. H. Novrup.

Alslev pr. Varde, den 14. Marts 1929.

A.

Rørkærslægten.

Den ældste Kirkebog for Jerne Sogn er yderst medtaget, mange Blade mangles helt eller delvis, Skriften er afbleget og utydelig, ja mange Steder ganske ulæselig. Ved Hjælp af gamle Dokumenter, Skøder, Gældsbeviser, Skifteforretninger og andre Papirer i Forbindelse med Kirkebogens Brudstykker bliver det dog muligt at komme nogenlunde til Bunds i Slægtens Historie fra omkring ved Aaret 1700.

Paa den Gaard i Rørkær, som nu ejes af Sillas Sillasen, boede Hans Sørensen, der 1697, 5 April, blev gift med Johanne Nielsdatter. Han var Fæstebonde, idet Gaarden tilhørte Ribe Hospital. Hans Søn er sikkert Søren Hansen, selv om Forbindelsen mellem Hans Sørensen og Søren Hansen ikke kan findes i den Del af Kirkebogen, der er bevaret. Søren Hansen var gift med Johanne Pedersdatter Spangsberg, en Datter af Peder Christensen Spangsberg og Hustru Anne Jensdatter. Søren Hansen og hans Nabo havde en Toftlod i Fællesskab, som de 1763 udskiftede, saa hver af dem fik det halve. Til denne Forretning lod Søren Hansen tilkalde som Vidner hans Svoger Christen Pedersen Spangsberg og Søren Thomsen, begge af Novrup. I Kirkebogen staar der, at Søren Hansen Smed døde 1775, 70 Aar gl. Om Gaardmand Soren Hansen og Søren Hansen Smed er samme Person, ved man ikke, men det er sandsynligt. Det skulde være mærkeligt, om der i saa lille en By som Rørkær skulde være to Mænd af samme Navn og af samme Alder paa samme Tid. Gdm. Søren Hansens Enke kvitterede for modtagne Renter paa en Obligation 1778, altsaa maa Gaardmand Soren Hansen da være død. Søren Hansen kan jo godt have haft Smed som Tilnavn, og det var paa de Tider ret almindeligt,

at Tilnavnet anførtes i Kirkebogen. Der er dog en Mulighed for, at man kan føre Slægten endnu et Slægtled længere tilbage, thi i denne Slægt fandtes en Sølvkande, der vejede 50 Lod = 781¼ Gram og vurderedes til 25 Rdl. i Peder Sørensens Dødsbo, og den gik i Arv paa Fædrenegaarden. Denne Kande har sin egen Historie. Efter Søren Hansen arvedes den af Peder Sørensen og senere af dennes Søn Niels Pedersen, der ejede Fædrenegaarden i Rørkær i Midten af forrige Aarhundrede. Da Niels Pedersen var bleven en gammel Mand, overlod han Kanden til sin Brodersøn Guldsmed Niels Hansen i Novrup paa den Betingelse, at han skulde smelte den — af hvad Aarsag kendes ikke. Førend Guldsmeden smeltede Kanden, udklippede han en rund Plade, der var indsat i Laaget. Denne Plade, der er i Slægtens Eje, er forsynet med Inskriptioner og Graveringer. Paa Midten er der graveret to Skjolde, hvori det til Højre viser en Due med en Gren i Næbbet, hvilket formodentlig skal forestille Noahs Due med Oliegrenen; i Skjoldet til Venstre findes et Træ, i hvis Top der sidder en Fugl, og en anden Fugl kommer flyvende og vil ogsaa sætte sig i Træets Top, vel nok et Sindbillede paa Livets Træ i Paradis. Nedenunder Skjoldene staar Bogstaverne S. N. R. — A. H. D. R., som kan udtydes Søren Nielsen, Rørkær, Anne Hansdatter, Rørkær. Hertil knyttes Aarstallet 1698. Ovenover Skjoldene er anbragt nogle hebraiske Tegn, der er udlagt saaledes: »Mit Bæger er fyldt, skal jeg beværte.« Den første Sætning er bibelsk og findes i Davids 23. Salme.

Gaar man ud fra, at denne Tydning er rigtig, kan man tænke sig, at Søren Nielsens Søn er Hans Sørensen, der er opkaldt efter sin Morfader, og man faar saa følgende: 1 Søren Nielsen, 2 Hans Sørensen, 3 Søren Hansen og dennes Søn 4 Peder Sørensen født 13. Maj 1739.

Peder Sørensen døde 1796, kun 56 Aar gammel, og da blev hans Bo registreret. Registreringen viser, at hans Brodersøn Christen Sørensen af Boldesager havde en Arvelod paa 207 Rdl. staaende i Gaarden. Det var en ret betydelig Arv, da Gaarden kun var ansat til 700 Rdl. Det ene med det andet tyder paa, at Slægten har været meget velstillet. Hvor mange Søskende Peder Sørensen har haft, udviser Kirkebogen ikke, men foruden Søren Sørensen i Boldesager var der en Søster, der blev Moder til Hans Madsen, Rørkær, Søren Madsen, Esbjerg, og Thomas Madsen, Lykke, og rimeligvis har

der været mindst to til, nemlig een i Janderup og een i Næsbjerg Kirkegaarde.

Registreringen af Peder Sørensens Dødsbo giver et godt Billede af et velstillet Bondehjem lidt før Aaret 1800. Ifølge Registreringen havde Gaarden 5 Td. 2 Skp. 2 Fdk. $2^1/_2$ Album Hartkorn og sattes til en Værdi af 700 Rdl. Paa Gaarden var der en Besætning af 5 Heste, der vurderedes til 100 Rdl., 9 Køer, 8 Ungkreaturer og 14 Faar. I Dagligstuen stod 1 Egebord, 1 Skænkeskab, ogsaa af Eg, 1 Spejl i sort Ramme, 1 Stueur i graamalet Hus, 1 Jernbilæggerovn, hvorpaa der var anbragt et udgraveret Messingfad og 3 Messinglysestager; desuden fandtes 1 Kobbertragt, 1 Jernbismer, 1 Jernstrygejern, 2 Stenkruse med Tinlaage, 1 Puncheskaal med Laag, 6 Stk Glas, 4 Flasker, 1 hvid Karaffel.

I Storstuen fandtes : 1 Fyrrebord, 1 lille Thebord, 1 jernbunden Egekiste, 1 Dragkiste af Fyr med 4 Skuffer og Messingbeslag, 1 Seng med Sengetøj, Gardiner af trykt Lærred for Sengen, 3 Tinfade, 15 Tintallerkener, 6 Stenfade, 12 Stentallerkener og 2 Urtepotter.

I Stuekammeret stod 1 stablet Sengested med graat, uldent Ombæng, 1 Egebord, 1 Egekiste, 1 Egeskrin, 1 Fyrreskab og 4 Stole.

Af Sølvtøj fandtes 1 Sølvkande 1 Sølvbæger, 8 Sølvspiseskeer, 1 udgraveret Sølvske, 1 Par Sølvspænder og 1 Sølvlommeur.

Som Hjemmet havde et solidt Indbo, der vel nok har staaet over de fleste Bøndergaardes, saaledes har Peder Sørensen sikkert været en flot Mand, naar han viste sig i sort Klæde eller med blaa Vest, hvorpaa der var anbragt 3 Dusin Sølvknapper. Ogsaa hans andre Klædningsstykker taler det samme Sprog: 1 brun Klædes Slag, 1 Undertrøje af Damask, 1 Halskrave, 1 Par Ærmer og et Silkehalstørklæde, disse Genstande kan tyde paa, at han har været ude paa Rejser og overnattet paa fremmede Steder. Til Brug i Hjemmet havde han fire Par Læderbukser, 1 Lædervest, 1 hvid Vadmelskjole, 1 Sæt af brun Vadmel, 4 Undertrøjer af hjemmelavet Tøj, 1 Brystdug, 6 Par uldne Strømper, 1 Par uldne Handsker, 1 rødt Halsklæde, 1 Læderundertrøje og 6 Hørlærreds Skjorter. Foruden »Stervbogaarden« hørte følgende til Dødsboet:

1) 2 Stk. Eng Nr. 15 og 16 i Hestehaugen af Hartkorn 3 Skp. $2^1/_2$ Alb.
2) En Fjerdepartgaard i Jerne af Hartkorn 1 Td., 5 Skp., 1 Fdk., $^1/_4$ Alb.

3) Tvende Bolstofte med paastaaende Bygninger i Rørkær af Hartkorn 1 Skp., 3 Fdk.
4) En fireogtyvende Part i Jerne Kirke, anslaaet til 250 Rdl.
5) En Obligation paa 300 Rdl. fra Kapellanen i Skærbæk, Hr. Nis Bagger Nissen (senere Præst i Sneum-Tjæreborg.)
6) 1 Panteobligation paa 99 Rdl., udstedt af Skipper Hans Hansen Pedersen, Sønderho.
7) Et Rederibrev, udstedt af Jens Mathiesen Krormand, Sønderho, paa 33 Rdl. 2 Mark.
8) Et Bevis fra Provst Sidelmann i Allerup paa 266 Rdl. 4 Mark, hvoraf de 200 Rdl. var tilbagebetalt.
9) Et Hus paa Fanø, der havde tilhørt Hans Jensen Mandoes Enke. (Huset blev solgt for 210 Rdl.)

Peder Sørensens Enke fordrede ikke Begravelsesomkostninger, ligesom hun ogsaa vilde bekoste Skiftet af sin egen Lod.

Boels Ejendele blev saa ansat til 2458 Rdl. Sønnerne fik hver en Broderpart paa 351 Rdl. og Datteren en Datterlod paa 175 Rdl.

Endvidere tilbød Enken, at hun af moderlig Kærlighed vilde give hver af Børnene saa meget i Tillæg af rede Penge, at Arvelodden kunde blive 400 Rdl. til hver. Saaledes fik Datteren lige saa meget som hver af Sønnerne. Som Gave tilbød Enken at tillægge hver især af de tre Sønner 1 Kiste og 1 Seng »lige saa god som 16 Rdl« samt 2 Sølvspiseskeer, og Datteren en Dragkiste, en Slagkiste, en Seng til 24 Rdl. og 2 Sølvspiseskeer. Den Datter blev ikke forfordelt ved det Skifte.

Sønnerne hed: Søren Pedersen, Hans Pedersen, Niels Pedersen og Datteren Johanne Pedersdatter. Peder Sørensen havde været Fæstebonde under Ribe Hospital. 22 Oktbr. 1792 lod Hospitalet ved Auktion bortsælge en Del af sit Gods og da købte Peder Sørensen sin iboende Gaard for 811 Rdl. 2 Mark 12 Skilling. De to Engparceller i Hestehaugen var købt for 350 Rdl. ved Auktionen, som Justitsraad Bruun til Krogsgaard i Overensstemmelse med den ham meddelte kgl. Bevilling af 11. Jan. 1792 lod afholde 24. og 25. Maj 1792. Gaarden i Jerne var købt paa Auktion 26. Oktober 1786 for 139 Rdl. Bolstofterne i Rørkær blev købt for 69 Rdl. ved en Auktion i Hjerting d. 16. Maj 1787, hvor en Del Gods i Skads Herred tilhørende Ribe Doktorat blev bortsolgt.

Peder Sørensen havde forstrakt og laant Kapellan Nissen den nævnte Sum. Som Selvskyldner var opført Pastor Niels Lang, Vilslev. »Kapitalen afbetales, naar den med et halvt Aars Frist fra Viborg Snapsting opsagt vorder«.

Rederibrevet fra J. M. Krormand er meget omstændeligt affattet. Han vitterliggor heri, at han har annammet 100 Sletdalere af velagtet Dannemand Peder Sørensen og hans Moder Johanne Pedersdatter paa Rederi i hans nybyggede »Smakskib De Freiheit«, bygget 1783 i Finkvatter drægtig 12 Læster. Og han indgaar paa at betale 10 pCt. Renter og tilbagebetale Kapitalen efter et Fjerdingaars Opsigelse, hvis Skibet bliver i Behold. Han lover endvidere, at Skibet holdes i forsvarlig Stand og ikke ved hans eller Skibsfolkenes Forsommelse bliver beskadiget eller tilsat; »thi skulde det sidste arrivere og bevislig kunne godtgores at være sket af Uagtsomhed, da skal jeg og Arvinger være forpligtet til at svare Kapitalen af andre ejende Midler«. Peder Sørensen skal være fornøjet med de 10 Sletdalere aarlig uden at fordre Regning over Skibets Fortjeneste, men paa den anden Side skal han ikke være forpligtet til at erlægge noget til Skibets Vedligeholdelse. I Fald Skibet — som Gud i Naade afvende — ved ulykkelig Hændelse maatte gaa til Grunde eller ved Stranding blive saa beskadiget, at det ej kan repareres, da skal J. M. Krormand i saa Fald være angerlos for Kapitalen at tilsvare. I Stedet for nyder P. Sørensen en syvogtyvende Part af det, som Fartøjet og dets Redskaber maatte blive udbragt i.

Peder Sørensens Enke sad selv med Gaarden til 1809, da hun efter Skik og Brug overdrog den til sin ældste Søn Søren Pedersen. Efter nogle Aars Forløb blev Søren Pedersen gift med Johanne Jørgensdatter i Kjersing og fik hendes Fødegaard, hvorefter han 1815 solgte Fædrenegaarden i Rorkær til sin yngste Broder Niels Pedersen, der havde boet i Kjersing, for 850 Rdl. Niels Pedersen besad saa Gaarden indtil 1859, da han overdrog den til sin Svigerson Niels Pedersen Sillasen, der var bleven gift med Niels Pedersens eneste Datter Anna. Hun døde som ung Kone efter at have født en Datter, der døde som Barn, og dermed var Slægten uddød paa den gamle Slægtsgaard. Niels P. Sillasen indgik senere Ægteskab med Maren Spangsberg af Strandby Kro, og for anden Gang kom en ung Kone af Slægten Spangsberg til samme Gaard.

Denne Slægt maatte friste samme Skæbne som saa mange andre velstillede — at lide store Tab i Pengekrisens trange Aar efter 1813.

Det Billede man faar af Peder Sørensen minder ikke meget om den Type, som kendetegner Datidens Fæstebønder. Af Fæstebønder var der egentlig to Slags, nemlig Fæstebønder med og uden Hoveriforpligtelse. Hovbønderne fik et vist Trællepræg, fordi de stadig var under Pisken, de andre Fæstebønder var i Grunden frie Mænd, naar de ydede den fastsatte Fæsteafgift. Jerne Sogns Bønder har ikke været Hovbønder, de var oprindelig Fæstebønder under Kronen, men Kronen skænkede af og til Bondegods til velgørende Stiftelser, og saaledes findes der Hospitalsbønder i Jerne Sogn. Peder Sørensen var ogsaa en af de første Selvejere i Jerne Sogn. Hans ældste Søn Søren Pedersen blev jo Gaardmand i Kjersing, og hans Dattersøn Søren Villadsen var en af de første Bondekarle der paa Egnen, der søgte paa Askov Højskole. Her fik han en Paavirkning, der satte Præg paa hans senere Liv. Han blev paa flere Maader en førende Skikkelse indenfor sin Stand og efterlod sin nybyggede Gaard til sin Søn Holger Villadsen.

Peder Sørensens anden Søn var Hans Pedersen, der var født 8. August 1785. Han var 10 Aar gl., da Faderen døde. 1806 blev han udskrevet til Militærtjeneste i Fredericia. Da Danmark kom med i Napoleonskrigen 1807, maatte Hans Pedersen med i Krigen, og først da Krigen sluttede i 1814, blev han hjemsendt. Det var 8 haarde Aar, hvori han vist kun havde Orlov een Gang, og det var endda i en særlig Anledning. Han havde nemlig været syg af Tyfus og kunde ikke rigtig komme til Kræfter efter Sygdommen, hvorfor han blev sendt til Samsø for at gaa Strandvagt, da man der imødesaa en Landgang af Engelskmændene. Men han kunde ikke taale Kulden paa disse Strandvagter og blev saa endelig sejlet over til Norsminde med Ordre til at drage til sit Hjem for saa atter at melde sig, naar han var kommet noget til Kræfter. Han var i en ussel Forfatning, da han naaede hjem til Rørkær; den lange Vej tværs over Jylland havde været fuld af Skuffelser, og den havde lært ham om, at Mennesker undertiden kan være ubarmhjertige. Han fik da den Tanke at prøve sine nærmestes Sindelag, hvorfor han magede det saaledes, at han indtraf i Hjemmet i Mørkningen, førend Lyset blev tændt; i de Dage holdt man en ledig Mørknings-

stund. Hans Pedersen traf sin Moder i Dagligstuen og bad om Nattely, nu skulde det vise sig, om hun var mere gæstmild end mangen anden paa hans Vandring. Hun bestod Prøven og han blev budt til Sæde. Da Lyset blev tændt, udbrød hans Broder Niels: »Du er jo Hans«. Han havde genkendt ham paa et langt Ar paa venstre Pegefinger, foraarsaget af et Snit af Hakkelseskniven.

Da Hans Pedersen var kommen til Kræfter, meldte han sig ved Regimentet og kom til at staa Vagt ved Kong Christian den Syvendes Lig i Rendsborg Kirke. Han var med den Hærafdeling, der skulde hjælpe Napoleon hjemme i Frankrig, og som i lang Tid drog omkring i Mecklenburg, Hannover og Vestfalen og naaede til Dysseldorf ved Rhinen, hvor den franske Grænse dengang var, men han kom ikke til at sætte sin Fod paa fransk Grund — en Del danske Soldater naaede et Stykke ind i Frankrig — da hans Regiment fik Befaling til at trække sig tilbage for at dække Danmarks Sydgrænse. Paa den Tid var de danske Pengesager kommen i en sørgelig Forfatning, det kneb alle Vegne. Soldaternes Mundering lod meget tilbage at ønske, og deres Lønning fik de ikke udbetalt, saa de maatte selv se at bjerge noget, hvor de kunde, men det var ikke saa lige en Sag, thi Franskmændene var forhen dragne samme Vej, og de havde gjort rent Bord mange Steder. Undertiden drog de endog ud i Smaallokke og nappede da, hvad som helst de kunde faa fat paa. Et Sted i Hannover saa Officererne sig nødsaget til at sende nogle Officerer med en lille Deling menige, deriblandt Hans Pedersen, ud til en Herregaard for at faa fat i Slagtekvæg. Herremanden henviste til Bønderne, der kunde de tage af Besætningerne, men der var intet uden nogle usle Kreaturer, der ikke var tjenlige til Slagtning, hvorfor de vendte tilbage til Herregaarden, hvor de tog, hvad de havde Brug for. I de otte Aar, han var med i Krigen, var han med i flere Slag uden at blive saaret, men engang har Kuglerne dog været efter ham, thi han fandt en Dag en Kugle i Tornysteret. Mod Slutningen af Krigen blev han udnævnt til Korporal; men han kom ikke til at bære Korporalskabssnorene, da det som sagt kneb med Uniformerne. Det sidste Slag, han var med i, var Slaget ved Sheested 1813. Slaget varede en hel Dag og 56 Skud havde han affyret. Han havde Stilling bag et Dige det meste af Tiden, og hver Gang han hævede sig over Diget for at skyde, saa han Mennesker falde.

Efter Fredsslutningen 1814 kom han hjem til Rørkær, og snart efter traf han sammen med en Vestjyde Ib Andersen, der nu boede i Ølholm. Denne drev en betydelig Handel, delvis med udenlandske Varer, der blev smuglet i Land. Hans Pedersen kom nu i Ib Andersens Tjeneste, og her udvikledes hans medfødte Handelsevner. Efter at de i nogle Aar havde handlet sammen, begyndte han en selvstændig Handel i Lighed med Ib Andersens. Ogsaa han smuglede Varerne i Land, og det Sted, han brugte til Smuglingen, var lige syd for Rørkær; her var Stranden passende, og Stedet var dækket for Toldvæsenets Øje i Hjerting ved den Pynt, som dannedes af Esbjerg Kleve. Varerne førtes saa fra Stranden og oplagredes i hans Fødegaards Lade. Til Tider var det store Kvanta, der fandtes i Laden, thi foruden Hans Pedersens egne Varer var der ogsaa somme Tider Varer til Ib Andersen og til nogle af Købmændene i Varde, der til en Tid fandt deres Fordel ved at være i Forbindelse med Hans Pedersen. Han havde under Krigen lært at tale Tysk, og det kom ham til Hjælp i hans Forretning, dog var Sprogkundskaberne mangelfulde, hvilket engang gav sig et smurrigt Udslag. Han skrev til Amsterdam efter Uldkarter, men da Forsendelsen kom hjem, blev Forbavselsen stor; thi i Stedet for Uldkarter kom der Spillekort. Naa, Spillekort var en kurant Artikkel, men da de ikke var stemplede, kunde det ikke gaa an at sælge dem herhjemme. De blev saa lagt hen til ved given Lejlighed at afhændes. Senere blev de solgt til Norge. Handelen dreves baade som Gros- og Detailhandel. Moderens Storstue brugtes til Detailhandelen. Selv var han meget ude paa Forretningsrejser, og saa maatte Moderen passe Butikshandelen; men hun var efter hans Mening temmelig nøjeregnende. Han vilde have, at hun skulde opvarte med Kaffe, naar der kom Kunder langvejs fra; hun syntes, at det aldrig kunde gaa an, men han erklærede, at det sagtens kunde gaa, da han tjente godt paa Varerne — og det er troligt nok. Bønderne havde dengang faaet Smag paa Kaffe, dog var det næppe en daglig Drik; thi Kaffen var dyr, 1 Kr. 40 Øre pr. Pund, og hvad Bonden kunde sælge, fik han ikke meget for, f. Eks. 1 Læs Hø 3 Kr. 33 Øre, 1 Gris 2 Kr. 22 Øre, altsaa $2^1/_2$ Pund Kaffe for et Læs Hø. Var Kaffen dyr kunde den drøjes med Cicorie, Tut, som den kaldtes, og den kostede kun 27 Øre Pundet. En anden

Varer, Tobak, var der ogsaa stor Afsætning paa, baade Røgtobak og løs Skraatobak, derimod findes der ikke noget om Rulleskraa. Der blev ogsaa solgt Mængder af Humle, da Folk bryggede og drak meget Øl. Til de noget sjældnere Varer hører Ris, Svedsker, Rosiner, Vin og Rom, de var nærmest for den bedrestillede Del af Befolkningen som Præsten, Degnen og Proprietæren paa Krogsgaard.

Hans Pedersens Handelsbog, der er opbevaret, viser, at hans Forretning var godt i Gang 1819, og han drev den til 1831, men saa slog han ind paa en anden Gren af Forretningslivet. Et Fanøskib, ført af Skipper Toft, hentede Kolonialvarer i Altona, særlig fra to Handelshuse: Jørgen Poulsen og »Eskilds Sønner«, og de afhændedes til Omegnens Høkere og Smaakøbmænd lige til Hovborg og Holsted. Da der var faa Penge mellem Hænderne i disse trange Aar, maatte Varer betales med Varer. Bønderne leverede vel en Del Smør, men rigtignok til en lille Pris; i Maj 1820 kostede Styksmør 25 Øre Pundet; desuden solgte de Talg, Huder og Skind, samt endelig Korn; i Aarene 1822—24 var Rugprisen nede i 4 Kr. pr. Tønde. Mange af Udførselsvarerne gik til Norge, hvorfra Skibet saa hjembragte Tømmer. Naar Skibet om Efteraaret kom fra Altona, medbragte det saa sjældne Varer som Peberrod, Persillerod og Selleriknolde, hvortil Pastor Bonnelycke i Jerne var Køber. I hans Handelstid koster en Holé mere end et Læs Hø, et Par Uldkarter er lig med en Gris, ligeledes er en Td. Sædehavre og 2 Pund Kaffe lige værdifulde. Efter at Hans Pedersen havde købt en Gaard i Novrup 1822, fortsatte han Handelen der, og da Forretningen efterhaanden udvikledes til Storhandel, antager han som Medhjælper Morten Knude, der senere blev Gaardejer paa Sneum Mark. Morten Knude havde ualmindelige Evner som Handelsmand, og han kom hurtigt til at indtage en betroet Plads og fik senere Part i Forretningen. Som nu Forretningen gik rigtig strygende, kommer der pludselig noget i Vejen. Syv Købmænd i Varde indsender til Herredskontoret en Klage over Hans Pedersen og Morten Knude, hvem de beskyldte for Indgreb i deres lovlige Næring. 1827, den 4. April, møder de indstævnte paa Herredskontoret i Varde. Der prøvedes paa at tilvejebringe Forlig, men hverken Morten Knude eller Hans Pedersen vilde indrømme, at de drev ulovlig Handel, og derfor kunde der ikke opnaas Forlig. Vidner

blev spurgt: 1) om de to drev Handel i Fællesskab, 2) om Varerne købtes i Altona, 3) om H. P. og M. K. ved Forprang havde opkøbt Partier af Smør, Korn og Flæsk og derefter befragtet Skib til Norge med det, 4) om der i Norge var købt Tømmer, og 5) om Vidnerne selv havde købt Varer af dem. Vidnerne aflagde Ed paa, at de ikke kendte noget til Fællesskabet, eller hvor Varerne var kommen fra; vel havde de set, at der laa Tømmer ved Hans Pedersens Gaard, og vel var det bleven sagt, at en Skipper havde hjemført det fra Norge, men om det passede, kendte de ikke. Vidnerne maatte dog indrømme, at de enkelte Gange havde byttet Skind mod Tobak og enkelte andre Smaating i halve Pund eller Fjerdingspund, dog havde enkelte ogsaa købt lidt Kaffe og Sukker samt et enkelt Stykke Træ, men det var altid Morten Knude eller en anden af Gaardens Folk, der havde udleveret det. Sagen gik videre, og Købmændene fremlagde i Retten en Skrivelse, hvori de skriver, at Varde Købstads Handel ved det overhaandtagende Prangeri paa Landet næsten rent er tilintetgjort, hvorfor de forlanger, at Morten Knude idømmes en Bøde paa 50 Rigsdaler og Sagens Omkostninger, og at Hans Pedersen tilpligtes med Lovens Ed at bekræfte, at han ikke har begaaet For- og Landprang, og hvis han ikke tør aflægge saadan Ed, da at bøde 50 Rdl. Den Dag, Sagen kom for i Retten, var der mødt en ikke ubetydelig Forsamling, især af Handelsstanden. Da der et Øjeblik er Stilhed i Salen, stiller Hans Pedersen sig i Døren, saa hans Røst kunde høres saa vel inde i Salen som ude i Gangen, og raaber: »Det er en lumpen Behandling, der gives os; I Varde Købmænd ved bedst selv, hvormange Læs ulovligt Smuglergods I har hentet i Laden i Rørkær!«

1827, 18 Maj, faldt Dommen. Hans Pedersen blev frifunden, men Morten Knude idømtes en Bøde paa 5 Rdl. og Sagsomkostninger. Bøden vilde Morten ikke betale, og saa kom Øvrigheden for at gøre Udlæg, men alle hans Ejendele var borte med Undtagelse af en Kiste, der blev vurderet til 1 Rdl. 3 Mark. Købmændenes Sagfører, der var med, var ilde tilfreds med Forretningen, og han begyndte at give ondt af sig til Hans Pedersen, der dog snart bragte ham til Tavshed. Mortens Kiste blev staaende uden at blive stillet til Auktion. Morten havde ikke været hjemme ved Udlægsforretningen, og en Tid efter er han i Varde, hvor han blev anholdt og indsat i Gældsarrest, der dog snart hævedes.

Saaledes endte denne Retssag, og selv om begge var sluppet saa nogenlunde helskindede derfra, saa fik Forretningen alligevel et saadant Knæk, at man godt kan sige, det var et Dødsstød. Som regulær Forretning dreves den ikke længere paa den gamle Vis. Hans Pedersen handlede i nogle Aar endnu med Korn og Tømmer, og det har ikke været en ganske ubetydelig Handel, han har saaledes paa een Gang faaet 157 Td. Rug af Hans Christensen, Krogsgaard, og 80 Td. af Præsten i Jerne.

1822 købte Hans Pedersen Gaarden Matr. No. 12 i Novrup, Jerne Sogn, en af de saakaldte Bennedsgaarde, faa Aar efter købte han en Marklod fra en Gaard i Veldbæk og indlemmede den i Novrupgaarden, ogsaa et Stykke Eng blev købt til, saa Gaarden fik et Tilliggende af ca. 6 Td. Hartkorn. Ladebygningen var temmelig ny, de øvrige Bygninger gamle og forfaldne, hvorfor han allerede 1824 tog sig for at ombygge Stuehuset, maaske ogsaa i Betragtning af, at han snart skulde hente sig en Kone paa Krogsgaard. Dette Stuehus blev baade højere og anseligere end sædvanligt paa den Tid, hvorfor ogsaa gamle Koner fik deres egne Tanker. En af dem udbrød: »Sikkent et Slot Hans Pedersen bygger, mon han vil helt op til Himlen«, en anden mente, at han nok vilde blive let at løfte, eftersom han steg saa højt til Vejrs. 1824, 25. Novbr., viedes han paa Krogsgaard, (Kongebrev) til Edel Hansdatter, Datter af Hans Christensen, Krogsgaard, hun var født 1801 og saaledes 23 Aar, hvorimod Hans Pedersen var 39 Aar.

Efter den store Retssag med Købmændene i Varde købte han sammen med sin Svigerfader flere Gaarde paa Spekulation, han handlede desuden med Kreaturer og kørte omkring og solgte Humle, paa den Tid bryggedes meget Øl i Hjemmene. Om Vinteren fedede han Svin og Kreaturer, som solgtes til Fanøboerne til Skibsproviantering. Da Skibsfarten rigtig tog Opsving, og der byggedes en Del større Skibe saavel i Nordby som i Sønderho, paatog han sig Proviantering af Skibet mod at faa en Skibsaktie.

Han hyldede Ordsproget: »Hvo intet vover intet vinder«. Engang han kom til Fanø, var der Auktion over et strandet Skib paa Vestkysten. Skibet sad halvt nedsunket i Sandet, men desuagtet købte Hans Pedersen det.

Hans Pedersen blev Morten Friis' Efterfølger som Sognefoged, og da der oprettedes Sogneforstanderskaber

1841, kom han ind i Forstanderskabet. Begge disse Bestillinger var vist kærkomne, der var bestandig noget at tage sig af, og tilmed var det jo ærefulde Bestillinger, og han har sikkert egnet sig vel til at varetage offentlige Tillidsposter, dem var der paa den Tid ikke mange af. Ved hans Afgang som Sognefoged hædredes han ved, at der tilstilledes ham i Etui en »Skuepenge« af Sølv, bærende Kong Christian VIII's og Dronningens Billeder. Dengang kunde man ikke godt tænke sig, at en Bonde fik tildelt Dannebrogskorset.

Han bestilte ikke meget hjemme paa Gaarden, han gav sine Ordrer og foretog Eftersyn, vidste Besked selv med de mindste Ting og overlod saa Resten til Avlskarlen, der maatte afgive Forklaring om, hvad der var bleven udført, hvor mange Læs Gødning, der var blevet udkørt, hvor stort et Stykke, der var blevet pløjet og tilsaaet osv. I 14 Aar havde han en og samme Avlskarl, som besad hans fulde Tillid, nemlig Hans Adsersen, som senere blev Husmand i Tovrup. Hans Pedersen var en Herskernatur med et aristokratisk Tilsnit, der nok kunde optræde afvisende, men overfor denne Husmand, der havde været hans trofaste Husfælle i saa mange Aar, viste han en næsten rørende Hjertelighed helt op i Alderdommen. Han drev hans lille Ejendom til 2 Køer, han tog imod Hans Adsersen, som mod en kær Ven, naar denne aflagde Besøg hos Hans Pedersen, og navnlig var det noget af en Festdag, naar Hans Adsersen med sin Hustru Karen, der var en dygtig Væverske, en Vinterdag kom med et stort Stykke Tøj, hun havde vævet. Da lagde Hans Pedersen sin daglige Syssel til Side og underholdt sig med de fremmede. De fik først Kaffe, siden Aftensmad med de sædvanlige Snapse og Kaffepunse, og saa skulde de have et Slag Kort et Par Timer, et Spil som kaldtes 15 Streger. Selskabet sad rundt om Bordet; med et Stykke Kridt blev der slaaet en Cirkel paa Bordet — den kaldtes en Potte. — Hver fik tre Kort, derefter vendtes et Kort, som skulde være Trumf. De, der agtede at være med i Spillet, gav et Slag i Bordet, de andre sagde »pas«. Hvert Stik gav en Streg og den, der først naaede 15 Streger, vandt Potten og derved en Skilling af hver af Medspillerne. Den spillende, der ikke fik noget Stik blev »bet« og det kostede en Skilling. Der betaltes ikke kontant, førend Potten var vunden, de tilgodehavende Skillinger blev noteret ind i Potten, de skyldende udenfor. Hans Pedersen og Hans Adsersen »hif-

lede« begge svært for at vinde Potten, det var ikke blot en Gevinst af en Skilling af hver af Spillerne, men ogsaa en Æressag; vel skete det, at de vovede lidt for meget og hentede sig en Bet, men det fik nu være, som det gav sig. Naar Hans Adsersen fik for mange Beter, skændte hans Kone og sagde: »Hvad kan det nytte, at jeg tjener en Skilling, naar du sætter dem til«. Karen var forsigtig og nøjeregnende, og det hørte til de største Sjældenheder, at hun blev bet. Hele dette Spil drejede sig sjælden om mere end 1 Mark (16 Skilling = 33 Øre); men 1 Mark var ikke smaa Penge i de Dage for en Væverske og en Husmand i Tovrup. Hans Adsersen anfægtede det ikke, selvom han tabte en Mark, men nogle faa Skillings Tab kunde nok gøre Karen gnaven. Mod Sengetid blev Gæsterne kørt hjem. Da Hans Pedersen var 70 Aar fik han Hjernebetændelse, men kom sig efter en Tids Forløb. Hans Ben blev svage, og han maatte stadig bruge Kæp og til sidst Krykker. 1857 overdrog han Gaarden til sin Søn Hans Peder Hansen, og fra den Tid var han nærmest bundet til Hjemmet, da hans svage Ben ikke tillod ham at færdes ret meget ude. Selv i hans Alderdom svigtede hans Energi ikke, hvilket han viste ved den Ihærdighed, hvormed han tog fat paa sit sidste Arbejde: at vinde Garn og Tvist; i næsten 20 Aar var Garnvindelen saa godt som hans eneste Beskæftigelse. Mangen Gang kneb det med at faa Materiale nok, hvorfor hans Svigerdatter maatte være om sig blandt Venner og bekendte, thi han var noget vanskelig, naar han intet havde at bestille, og saa gik det ud over Børnene, for Stuen var lille, og Børneflokken var stor. Hans Aandsevner blev bevaret i ualmindelig Grad lige til det sidste, han besad usvækket aandelig Klarhed og Dømmekraft i Forbindelse med en aldrig svigtende Hukommelse. Derfor kunde han følge med i Tidens Udvikling paa en fyldigere Maade end saa mange andre gamle. Hver Dag naar Posten kom, lod han Garnvindelen staa og læste Avisen. Men Hørelsen svigtede, og efterhaanden blev det noget vanskeligt for ham at føre en Samtale. Dag efter Dag, Aar ud og Aar ind sad han i sin udstoppede Lænestol og vandt Garn, ensformigt svandt hans sidste Levedage, og dog blev Tiden ikke egentlig lang for ham, optaget som han var af sit Arbejde. Hver Morgen, naar han havde nydt sin Davre, og lige saa regelmæssigt hver Aften efter Nadvergrøden, tog han sin Salmebog og læste saa henholdsvis Morgen- og Aftenbøn. Om Sønda-

gen brugte han en Andagtsbog tillige med Salmebogen. Et Par Gange om Aaret blev Præsten hentet for at tage ham til Alters. Da Hans Pedersen var 96 Aar, blev Pastor Kemp hentet til en Nadvergudstjeneste, en af Byens Gaardmænd, Morten Christensen, kørte Præsten hjem, da fandt følgende Ordskifte Sted. Præsten: Hans Pedersen bliver meget gammel, han har sikkert ikke drukket megen Brændevin. Morten: Jo mange Oxehoveder fulde. Præsten: Har han været forfalden? Morten: Aldrig, men han har faaet 2 a 3 Punse daglig og flere, naar han var i By og det har han været tidt.

Nytaarsaften følte han sig mindre vel og d. 8. Januar 1883 ebbede Livet ud uden Smerter og egentlig Sygdom, 97 Aar 5 Maaneder gammel. Hans Pedersen var en køn Mand med rank Holdning, lidt under Middelhøjde. En Sommer slog en omrejsende Fotograf sig ned i Jerne, og det ganske Sogn blev fotograferet. Hans Pedersen, der da var over 80 Aar, kom ogsaa med iført sit pæneste Tøj og med hvid Krave. Hertil er at bemærke, at paa den Tid var der ingen Bønder i disse Egne, der bar hvid Krave, Vesten var tætsluttende til Halsen, der var ombunden med et Silketørklæde. Men Hans Pedersen var i Besiddelse af hvid Krave, og den skulde bruges ved en saadan Lejlighed; at han fik den paa, var et Krav, han selv stillede.

Hans Pedersen og Edel Hansdatter fik en stor Flok Børn, hvoraf flere var svagelige fra Fødselen og døde som smaa, ja Niels var endog saa svag, at Faderen døbte ham umiddelbart efter Fødselen. Kun fire af Børnene blev voksne, nemlig Hans Peder, Niels, Ane Marie og Kirstine. Edel Hansdatter var en meget dygtig Kone, der ret jævnlig maatte staa for Styret i Hjemmet, da hendes Mand ofte var ude paa Handelen og ude ved Sognefogedbestillinger. Edel blev med Aarene noget tungsindig, og naar det i hendes senere Aar kneb med Humøret, trøstede hun sig desværre med Flasken. Hun døde 1860.

Hans Pedersen og Edel Hansdatters Børn:

1. Hans Peder Hansen, Søn af Hans Pedersen og Edel Hansdatter, blev født 1. Maj 1829. I sin Ungdom kom han til Sønderho Kro for at lære Handelen. Hans Læretid skulde strække sig over 3 Aar, men da den Tid var gaaet, ønskede hans Husbond, Kroejer og Købmand Laurids Christensen, at beholde ham noget længere, og han blev der tre Aar til, men da var han ikke bundet til Butikken, idet han tog Del i Landejendommens Drift,

kørte Ture til Nordby og var ofte med Kromandens Skib, en større Skonnertjolle, der hentede Varer hjem fra Ribe. Jollen førtes af Jes Øhle, en ældre Skipper, der var en dreven Smugler. Da Fanø hørte til Nørre Jylland, skulde der erlægges Told af Varer, der kom fra Egne Syd for Kongeaaen. Denne Told var ikke velset, og der brugtes mange Kneb for at føre Toldvæsenet bag Lyset. I Sønderho var der et Par Toldbetjente, og i Havet udenfor var stationeret et Toldkrydsfartøj, saa der var altsaa Farer nok for Smuglere. Kromanden vilde helst staa sig godt med Toldvæsenet, men Smugleriet skulde ogsaa drives. Jes Øhle fik derfor Paalæg om at vise stor Forsigtighed, naar han havde toldpligtige Varer om Bord. For Smuglingen var Natten den bedste, men Besejlingsforholdene ind til Sønderho var ikke gunstige i et Farvand, der var opfyldt af Grunde og uden Belysning. Sejlløbet var nok afmærket med Koste, men de kunde ikke ses om Natten, og derfor maatte Skibsfolkene stadig pejle og ofte bruge Aarerne. Aaretollene blev omviklede med Klude for at dæmpe Lyden. Skete det alligevel, at de blev overraskede af Toldkrydseren, havde de Ordre til at kaste de toldpligtige Varer over Bord, hellere dette end at faa dem konfiskerede. Om Aftenen og Natten hjalp et Lanternesystem dem til Klarhed over, om det var voveligt at sejle helt ind i Havnen. Naar Toldopsynet var godt bænket i Krostuen, var det en belejlig Tid til at sejle ind og faa Varerne bragt i Sikkerhed. Den Smule Sømandsliv tiltalte H. P. Hansen, og han vedblev alle Dage at nære Interesse for Søen. Senere da han blev Ejer at Fødegaarden, anskaffede han sig en Jolle, der til Havn havde Novrup Bæk, og det hørte til hans største Fornøjelser om Sommeren at sejle en Lysttur.

I de seks Aar, han var i Sønderho Kro, stiftede han Bekendtskab med hele Byens Befolkning, med hvem han senere førte en ikke ubetydelig Handel, han skaffede dem Køer og Heste, han forsynede dem med Kartofler og Rug, og undertiden proviantered han Skibe med Kød og Flæsk. Naar hans Ungdomsvenner selv skulde have Skib bygget, hjalp han dem med at tage en Aktie i Skibet, men dette Rederivæsen havde han Tab ved. Dampskibene kom paa de Tider stærkt frem, og det blev daarlige Aar for Skibsfarten. Han havde »Skibsparter« i Skonnerten »Karen Marie«, Skonnertbriggene »Nielsine«, »Ane Kathrine«, »Thomas Jerne« og »Esbjerg«,

(det første Skib, der blev bygget i Esbjerg) af Sønderho og Skonnerterne »Karen Kjerstine« og »Haabet« og Skonnertbriggen »Acme« af Nordby.

Hans Peder Hansen blev paa Sessionen udskrevet til Husar, det var lige efter Treaarskrigen, og ved Sessionen var der mødt nogle nylig hjemvendte Krigere, der alle var stærkt krigsbegejstrede, og de tilbød at lade sig leje som Stedfortrædere. Hans Fader lejede samme Dag en Skomager Nørholm til at gaa i hans Sted.

1857 overtog han Fødegaarden i Novrup og holdt Bryllup med Ane Rosine Abelone Biltoft, en Datter af Degnen i Jerne, Chr. M Biltoft. De levede i et lykkeligt og harmonisk Ægteskab i 32 Aar og saa en stor Børneflok vokse op. H. P. H. holdt af Børn, og hans faderlige Omsorg viste sig ret, naar nogle af Børnene var syge. Han førte egentlig ikke noget strengt Regimente i Hjemmet; men Hjemmet bar Præg af, at en fast Haand stod for Styret. Hele hans Væsen indgød en velgørende Respekt; naar han havde talt, var Sagen afgjort, og det skete uden stor Blæst, noget faamælt som han var. Hans Kone, som altid kaldtes Lone, var en hjertensgod Kvinde, i hvem der ikke var Svig, hun besad det Tjenersind, der formaar at udrette saa meget og ikke mindst for de Medmennesker, der er kommen paa Livets Skyggeside. Fattigfolk kendte Lone i vid Omkreds, og ikke saa sjælden fik Tiggere og omvandrende Folk Natteleje og Forplejning, og kun sjældent gik Folk ubeværtet fra dette Hjem. Lone var for det første sin Mand en trofast Kone, der aldrig sparede sig, for det andet var hun en taalmodig Svigerdatter for den gamle Hans Pedersen, hvem hun formaaede at omgaas saaledes, at han følte sig ikke alene tilfreds, men ogsaa taknemmelig, og for det tredie var hun en opofrende og omhyggelig Moder for sine 10 Børn, hvoraf de to første var svagelige lige fra Fødselen af og døde, inden de var to Aar gamle. Paa den Tid var Opholdsstuerne langt fra saa rummelige som nu til Dags, og der var kneben Plads i den lille 2 Fags Dagligstue, hvor der skulde være Plads til alle Gaardens Folk, som undertiden bestod af 12 til 14 Mennesker, og hvor den gamle Hans Pedersen ogsaa skulde have Plads til sin Garnvinde. Disse snævre Rumforhold gjorde det ikke let for en Husmoder, der gerne vilde have det pænt og ordentligt, men hun kunde finde sig i det som Forholdene bød sig.

I en Byremse hed det: »Hans Pejsens Peter har

manne Salveter«, og den Strofe var Udtryk for, at H. P. Hansens Hjem var af en lidt finere Art end de andre i Byen, og noget var der om det. H. P. Hansen havde været ude, var udlært som Købmand, gift med Degnens Datter, der ogsaa havde været ude og sat sig ind i, hvorledes Livet formede sig i pænere Hjem, tilmed var Hjemmet i Slægtsforbindelse med Hjem udenfor den egentlige Bondestand.

Hans Peder Hansen drev sin Gaard efter Datidens Skik og Brug og begyndte at mergle Jorden til Trods for, at hans Fader var imod det. Mergelen skulde hentes enten i Tovrup eller Maade, og det blev en lang Transport, hvorfor han heller ikke naaede at faa Marken overmerglet. Foruden at drive sin Gaard førte han i mange Aar i Fællig med Niels P. Sillesen i Rørkær en ret omfattende Kreaturhandel, særlig med Kælvekøer. De rejste sammen til de store Kvægmarkeder i Varde, Grindsted, Vorbasse, Dalager og Tarm, hvoretter de fik Besøg af hele Flokke af Fanøkoner, der kom for at udsøge sig de Køer, de syntes bedst om. Paa Fanø skulde de helst have Køerne til at kælve ved Mikkeldagstide, for at de kunde være passende til at komme med Byhyrden næste Sommer. Desværre kunde H. P. H. ikke ret vel taale disse Efteraarsture, der foretoges paa Vogn, da der ingen Bane fandtes i Vestjylland førend 1874. Han paadrog sig flere Gange Bryst- og Lungebetændelse, ligesom han en Overgang var meget gigtsvag, saa han næppe kunde gaa. Hans Helbred rettede sig dog kendelig, men nogen stærk Mand blev han aldrig. Storhandelen opgav han, engang imellem gjorde han dog Tilløb til at tage den op igen, som naar han tog til Vendsyssel og hjemførte en hel Del Kælvekøer, men ellers blev det ikke til ret meget ud over den nødvendige Omsætningshandel.

Da Sogneforstanderskabet afløstes af Sogneraad, blev han indvalgt i det første Sogneraad for Jerne—Skads. Sammen med H. P. Mortensen, Veldbæk, fik han særlig med Vejvæsenet at gøre, og det blev en byrdefuld Bestilling, da Esbjerg Havn netop i disse Aar blev anlagt. De gamle Landeveje blev ganske opkørt af den stadig stigende Trafik, og det forslog saa lidt, hvor ofte man end gjorde Vejene lidt i Stand; ingen tænkte paa Grundforbedring.

De første Nybyggere i Esbjerg opførte deres Huse uden nogen egentlig Plan, hvorfor Regeringen fandt det

paakrævet, at der lagdes en Byplan, hvorefter Bebyggelsen skulde foregaa. Regeringen sendte saa en Ingeniør til Esbjerg, og Sogneraadet fik Paalæg om, at to af dets Medlemmer maatte assistere Ingeniøren. Da denne Sag hørte ind under Vejvæsenet blev det H. P. Mortensen og H. P. Hansen, der kom med til at afstikke Esbjerg Byplan. Da der skulde tages Hensyn til den Bebyggelse, der allerede var til Stede, blev der adskillige Vanskeligheder at overvinde. I Regelen blev de overvundne, dog var det engang umuligt at finde en Ordning, hvorved et lille lyngtækket Hus kunde skaanes. Ejeren blev betydet, at det Tidspunkt kunde indtræffe, da han vilde faa Paalæg om at flytte det. De vordende Gader blev afpælet, og paa hvert Gadehjørne blev nedrammet en tyk, hvidmalet Pæl.

Da Ekspropriationskommissionen foretog Vurdering af den Jord, som Baneanlægget behøvede, sad H. P. Hansen som Sogneraadets Repræsentant i Kommissionen.

I 1875 skulde den højtidelige Indvielse af Jernbaneanlægget Lunderskov—Holstebro finde Sted. Kong Christian IX vilde selv aabne denne Bane og for første Gang allægge et Besøg i disse Egne. Selvfølgelig var der indbudt en Mængde til denne Højtidelighed, og blandt disse var H. P. Mortensen og H. P. Hansen. Denne Indbydelse kom nærmest uventet, men den var velkommen. Indbydelsen lød paa at slutte sig til Kongetoget i Odense, og der medfulgte Fripas til Statsbanerne fra Dagen før til et Par Dage efter Aabningsfesten. De rejste til Fredericia og sluttede sig til Kongetoget der, i dette var der indsat en Spisevogn, hvor Kongens Følge blev beværtet. Med tvende guirlandesmykkede Lokomotiver for skred Kongetoget mod Vest. Langs med Banelinien stod der Mængder af Folk, som lettede paa Hatten og raabte Hurra, idet Kongevognen gled forbi. Hen paa Eftermiddagen kørte Toget til Varde, hvor der var rejst et mægtigt stort Telt paa Torvet, og her indtoges en Dinér, hvor ogsaa en Del af Byens Embedsmænd var indbudt.

Spisesedlen saa saaledes ud:

Dinér i Varde 19. Juli 1875.

Chateau Larose	Skildpadde-Suppe
Madeira	Melon
Champagne (Mumm)	Dyreryg
Schloss Johannesburger	Pighvar
Chambertin	Grønsager
Oporto	Gaaseleverpostej
Champagne	And
Madeira	Smør, Ost
	Frugt, Dessert

Hans Peder Hansen var nævenyttig og forarbejdede selv mange Ting ved sin Høvlebænk i Huggehuset. Hvert Aar blev der hentet et Læs Ris i Grimstrup Krat, og saa huggedes der Tøjrpæle og lavedes forskellige Smaating. I Huggehuset stod der en Haandkværn, hvorpaa der maledes Malt, og om det skulde være, kunde der ogsaa males en Skæppe Korn eller to til Svinene, uden man behøvede at spænde for og køre til Mølle. Vinteraftenerne blev brugt til Husflidsarbejde. Konen spandt, Pigerne kartede Uld, Karlen undertiden med, naar Ulden var opspundet, blev der købt Hør, som først blev heglet og derefter spundet, da sad Karlene og snoede Halmsimer, hvoraf nogle blev brugt til Tækning af Husene. En Haandtén brugtes til at spinde Svinehaar, Kohalehaar og de korteste Hestehalehaar paa. Af disse Haarstrenge blev der lavet treløbet Reb, som især brugtes til Faaretøjr. Ogsaa Hamp blev købt og lavet til Reb hjemme i Gaarden. Kom der fremmede om Vinteraftenerne fik Mandfolkene sig et Slag Kort; men H. P. Hansen holdt ikke af, at der blev spillet højt Spil. Det var en Tid, da der i Vestjylland spilledes meget Kort, og undertiden ogsaa højt Spil. H. P. Hansen havde engang været med, hvor det var nær ved at gælde Kapitaler, og han havde faaet Afsky derfor. Engang i Slutningen af Treserne var han nemlig til et todages Marked i Varde. Aftenen efter første Markedsdag vilde fire gode Venner fordrive Tiden ved et Slag Trekort, der begyndte i al Skikkelighed, men til sidst steg til 3 Rigsdaler Stikket. H. P. Hansen havde Heldet med sig, og Dagen efter kom han hjem med et Komfur og en Hakkelsemaskine, begge var de første af deres Slags i Novrup By. H. P. Hansen var ogsaa den første i Byen, der havde Fjedervogn, og anskaffede sig Tærske- og Rensemaskine, og endelig skal nævnes, at den første Petroleumslampe i Novrup kastede sine Straaler ud i H. P. Hansens Dagligstue. Denne første Lampe var en simpel Hængelampe med Fladbrænder og trindt Glas, der havde stor Tilbøjelighed til at sprænges, hvorfor ængstelige Sjæle fandt det farefuldt at sidde i Nærheden.

Som Handelsmand interesserede han sig for Husdyrenes Forædling og Udvikling og købte en af de første Korthornstyre der paa Egnen. Hestebestanden trængte vist endda mere end Kvægbestanden til Forbedring. Det var simple Hingste, der omkring ved 1860—70 var hjemmehørende mellem Varde og Ribe, og dem agtede han

ikke at benytte til trods for, at et Par af dem besøgte Byen flere Aar. En sort Hoppe holdt han til en sort Hingst, der var hjemmehørende i Koldingegnen, men som i nogle Aar førtes saa langt imod Vest som til Endrup Mølle. En Række Uheld af forskellig Art fulgte Besætningen, saa han naaede ikke det Udbytte, som han havde ventet. Selv blev han noget svagelig, og af og til var der Sygdom i den store Børneflok, saaledes under en Skarlagensfeberepedemi 1877, hvor flere af Børnene var Døden nær, i lange Tider hentedes Læge fra Esbjerg flere Gange om Ugen, først efter fire Maaneders Forløb var Sygdommen overstaaet. Alt dette førte til — i Forbindelse med den begyndende Landbrugskrise — at det kneb med at holde Balance. I Sommeren 1889 følte H. P. Hansen sig ikke vel, og det viste sig at stamme fra Mavekræft. Han døde 19 Novbr. 1889, 60 1/2 Aar gammel. Hans Enke sad med Gaarden i nogle Aar, hvorefter hun afstod den til Sønnen Jens Kirkeby Hansen. Hun boede saa efter den Tid som Aftægtskone. I fem Aar styrede hun Huset for sin Søn Hans og tre Aar for Sønnen Kristen, der begge havde mistet deres Hustruer. Efter denne Tid boede hun sammen med sin Mands Søster Kjerstine Hansen, men da denne døde i 1917, fik hun en Lejlighed i Esbjerg, hvor tre af hendes Sønner boede, og her døde hun den 30. Decbr. 1920, 83 Aar gammel. Hendes Lig førtes til Gravstedet paa Jerne Kirkegaard.

2. Guldsmed Niels Hansen, Hans Pedersens Søn, var svagelig under sin Opvækst og fik engelsk Syge, saa han i lang Tid maatte være under Behandling af en Bandagist, og dog kunde det ikke forhindres, at Rygraden og det ene Skulderblad fortrak sig. Han havde ingen Lyst og vel heller ingen Kræfter til Landvæsen, og da han var bleven 18 Aar og forsaavidt rask, maatte han til at vælge sig en Livsstilling; han kom saa i Lære hos Guldsmed Dam i Varde, og her var han i otte Aar, fire som Lærling og fire som Svend. Det var i de farende Svendes Tid, men Niels Hansen vilde ikke ud som farende Svend. Da han fandt, at han burde ud og hen paa andre Værksteder, sikrede han sig Arbejde i Flensborg ved Hjælp af en Kammerat. Her arbejdede han et Aar, saa blev det noget uroligt mod Syd, og han forlod Flensborg og fik Arbejde i Odense. Det var i Aaret 1863, og snart blev Erhvervsforholdene usikre, hvorfor han rejste til sit Hjem hen mod Jul 1863.

I de Tider var Sølvskeer meget brugt som Brudegaver, og det varede ikke længe, før Omegnens Folk kom og bestilte Sølvskeer hos Niels Hansen. Da Tiderne var alt andet end stabile, fik han sin Broder H. P. Hansen til at indrette et Værksted i Gaarden, købte lejlighedsvis et Sæt Værktøj og gav sig til at hamre. I 30 Aar blev han derhjemme hos sin Broder og drev sin Guldsmedeforretning, tjente til Føde og Klæder, men ikke synderlig derudover. Som Guldsmed var han dygtig, og ved flere Lejligheder viste han, at han formaaede at præstere virkelige Kunstgenstande, vel nok særlig som Gravør. Han satte ikke synderlig Pris paa Fornøjelser og kun sjælden gik han med til Gilder, men derimod vilde han gerne gaa en Tur med Bøssen, og tidt gik han paa Strandjagt. Da dobbeltløbede Bøsser kom i Handelen, var han ikke sen til at faa én købt. En Vinter, da der var langvarigt Snelæg, frygtede han for, at hele Agerhønsebestanden der paa Egnen vilde sætte Livet til. Han besluttede at gøre et Forsøg paa at redde dem, og det Forsøg udførte han paa følgende Maade: Han tog et stort Knippe Boghvede og førte det ud paa den snedækkede Mark og satte Snarer udenom. Da Snarerne ikke var længere borte, end at han hjemme fra Vinduerne kunde se, naar en Agerhøne blev fanget, fik han hele Flokken fanget uden at en eneste satte Livet til. Agerhønsene indespærrede han i et lille Kammer og sørgede for dem med Vand og Æde, indtil Sneen var borte, da blev hele Flokken sat ud igen.

Han var et meget fredsommeligt Menneske, der vist aldrig har skiftet et uvenligt Ord med sin Broder og Svigerinde gennem de 30 Aar, han hørte Hjemmet til. Han var sin Broders Børn en god Ven, som de elskede og agtede højt for hans noble og retskafne Karakter. I hans lille Bogsamling fandtes et Konversationsleksikon, hvilket var et Særsyn paa Landet i de Tider. Han døde 1893, 58 Aar gammel.

3. Anna Maria Hansen, Hans Pedersens Datter, var en begavet Kvinde, som blev gift med Farver Tøger Biltoft. (Se Biltoftslægten).

4. Kjerstine Hansen, Hans Pedersens anden Datter, var opkaldt efter sin Moster Kjesten, der døde som ung. Hun var i mange Aar i Hjemmet hos sin Broder nærmest for at gaa sin gamle Fader til Haande. Da Jernbanen blev anlagt gennem Novrup, havde en Murermester Gert paataget sig Murerarbejdet ved Anlægget.

Han fik i længere Tid Kost og Logi hos H. P. Hansen, og her lærte han Kjerstine at kende, hvem han ønskede at faa til Hustru, og selv om hun ikke var ganske uden Følelser i den Retning, førte det dog ikke til noget, da hendes Fader var imod Forbindelsen. Efter Faderens Død plejede hun i mange Aar sin Tante, Niels Hansens Enke, paa Krogsgaard, og da denne var død, flyttede hun til sin Svigerinde Lone, og de levede saa de sidste Aar sammen i Aftægtslejligheden i Novrup, hvor hun døde 1917.

B.

Peder Sørensens Kone, Anne Sørensdatter, Rørkær, hørte til en Slægt, der var meget forgrenet i den østlige Del af Jerne Sogn. Hun var født paa den Gaard i Novrup, der nu beboes af Niels Thomsen Sørensen, og den har været i samme Slægts Eje i umindelige Tider og er gaaet i Arv fra Fader til Søn lige fra Christian den Fjerdes Dage og rimeligvis længere. Slægten har været en agtværdig Slægt, arbejdsom, flittig, nøjsom, ærlig, redelig og gudfrygtig. Slægten har ikke ydet nogen større Indsats i Udviklingens Historie, men den har været typisk for den ældre Bondekultur i Vestjylland. I den nu nedbrændte Gaard fandtes en Alkove i Mellemstuen. Over Sengeskodderne var der udsnittet en Aftenbøn, der desværre ikke var fuldstændig. Brættet har sikkert haft Plads over en tidligere Seng, og for at faa det tilpas, er der saa blevet savet noget af det. Der stod: »Jeg ligger her i min Seng og sover, men du Herre vaager over mig« — saa var der noget borte og til sidst stod der: »Hus — Ild og Fare og Dødens Grus«.

Paa Gaarden findes en ældgammel Lægebog, som Folk antog for at være den gamle Trolddomsbog Cyprianus. I den findes en Opskrift paa et Plaster, der er et Middel mod aabne Saar. Plasteret var ikke i offentlig Handel, og dog var det kendt i vid Omkreds. Dette Plaster havde Slægten lavet i lange Tider og strengt vaaget over, at ingen uvedkommende var til Stede under Tilberedningen, hvilket gav Plasteret et mystisk Skær, der forstærkedes derved, at det var bleven Tradition, at en Mand burde lære en Kvinde at tilberede det og omvendt.

Fra denne Slægt stammer ogsaa Skolemanden og Folkesangeren Morten Eskesen.

Stamtavlen for Slægten er mærket B.

C.

Krogsgaardslægten.

Dennes Slægtsregister kan ikke føres ret langt tilbage paa Grund af, at Vester Nebel Kirkebog ikke har noget før 1721 og ganske mangler viede og døde før 1770*). Krogsgaardsslægten er kommen fra Hygum i V. Nebel Sogn, hvor Christen Pedersen var Gaardmand, men han er næppe født i Hygum; thi paa et Sølvbæger, der er i Slægtens Eje, er der to Inskriptioner: C. P. S. A., A. O. D. H. 1756 — C P. S. E. H. D. 1760. De første skal sige Christen Pedersen og Anne formodentlig Olesdatter, Hygum, de blev gift 1756. Hvad det A efter Christen Pedersens Navn skal hentyde til, kendes ikke, men efter al Sandsynlighed hentyder det til Byen, hvorfra han var. Muligvis har han faaet Gaarden med sin Kone, der blev Moder til tre Børn, hvoraf det yngste er døbt 27. Januar 1760. Da Christen Pedersen allerede er gift igen inden Aarets Udgang, maa man formode, at Anne er død i Barselseng. I andet Ægteskab fødtes 7 Børn, hvoraf de 5 døde som Børn. De to, der blev voksne, var Laurst Christensen og Hans Christensen, der var født 1770. Af første Ægteskab blev vistnok kun Peder Christensen voksen. Af Christen Pedersens 10 Børn døde altsaa de 7 som smaa. De to yngste var Tvillinger, og de døbtes af deres Fader, og de levede kun nogle faa Uger.

Christen Pedersen døde 1801, 78 Aar gammel og hans Hustru Edel Hansdatter 1803, 71 Aar gammel.

Børn:

1. Peder Christensen født 1758, Søn af Christen Pedersen i Hygum, blev gift med Karen Pedersdatter af

*) Kirkebogen brændt.

Autrup i Faaborg Sogn og var Gaardmand i Autrup, død 1836.

Hans Søn Christen Pedersen, født 1813, død 1887, gift med Kirsten Marie Christensen, fik Fødegaarden, som han drev stærkt op og skilte i to Gaarde, hvoraf Sønnen Peder Christensen fik den gamle Gaard, og selv flyttede han ind i den ny Gaard, som han senere overlod til sin Svigersøn Niels Pedersen.

Christen Pedersen var en efter sin Tid meget oplyst Mand, der besad en ualmindelig Evne til at føre Pennen, hvorfor han ogsaa til Tider med Kraft deltog i Avisfejder. Hans Lovkyndighed skaffede ham en udstrakt Indflydelse i det kommunale Liv, især som mangeaarig Formand i Sogneraadet. Han var nærmest, hvad man kalder en Sognekonge. Hans Kontor var udstyret med høje Bogreoler, fyldt med Bøger, og et stort Skrivebord, ved hvilket han havde sin Plads gennem mange Aar.

Hans Søn Niels Christensen var Gaardejer i Tranbjerg, Aarre Sogn, og han var ligesom Faderen interesseret i kommunale Sager og Sogneraadsformand i Aarre.

2. Laurst Christensen, f. 1764, Christen Pedersens Søn af Hygum, blev gift 23. April 1793 med Else Christine Holm af Øluf Mølle. Hans Søn Laurids Lauridsen, Ejer af Resenborg, blev en kendt Mand i hele Vestjylland. Han begyndte som Kræmmer, dernæst var han Studepranger og tjente sig en Formue. Som Ejer af Resenborg anlagde han et Brændevinsbrænderi og opfedede Stude, som han opkøbte paa de store vestjyske Markeder, hvor han var en kendt Mand.

3. Hans Christensen, f. 1770, Søn af Christen Pedersen, Hygum, blev gift d. 28. Novbr. 1800 med Maren Nielsdatter af Lifstrup, f. 6. Juli 1783 og altsaa kun 17 Aar, da hun blev gift. Hans Christensen forpagtede Bryndum Præstegaard, og herved fik han sit Tilnavn og blev altid senere kaldt Hans Forpagter. Senere blev han Gaardmand i Hygum, og 1817 købte han Krogsgaard. Gaarden i Hygum bortbyttede han med den saakaldte Ulvegaard i Tjæreborg. Krogsgaard havde da 7 Td., 7 Skp., 1 Fdk. Hartkorn, med dertil hørende Mølle, Skads og Tjæreborg Kirketiender, et Værtshus i Tjæreborg og Roborghus. Købesummen var 18500 Rigsdaler.

Krogsgaard var opført af Venzel Rothkirch omkring ved 1646, en anselig Bygning med 4 Fløje i 2 Stokværk og 2 Taarne. Borggaarden var helt omgiven af Grave. En tidligere Ejer, Justitsraad Bruun, havde nedbrudt de to Fløje; og Hovedbygningen med de to Taarne ned-

brød Hans Christensen 1825, efter Sigende fordi der paahvilede disse Hovedbygninger en ret trykkende Skat. Den nuværende Hovedbygning er den oprindelige Portbygning, der havde været indrettet til Tjenerskabet. De to store Lindetræer, der staar i Borggaarden endnu, var store Træer 1817. Fundamenterne til Bropillerne findes der endnu Spor af, Gravene er noget tilgroede, men Voldene sløjfedes i Midten af forrige Aarhundrede. Haven er gammel og stammer helt fra Adelstiden.

Hans Christensen var en overmaade virksom Mand, der førte en stor Handel med Ejendomme, saavel med Bøndergaarde som med større Gaarde, desuden handlede han med Kreaturer og Korn, og han forsynede Fanøboerne med næsten alt, hvad de trængte til. Hvert Efteraar købte han 20 store Stude, som han fedede om Vinteren og solgte til Hamborg.

Hans Christensen var en anset og betroet Mand, hvilket ogsaa gav sig Udslag deri, at han blev udnævnt til Tiendekommissær, som dengang var et vigtigt Hverv.

Vejene var for 100 Aar siden meget slet holdte, hvorfor Hans Christensen gav sig til at virke for bedre Vejforbindelser, meget muligt at det ogsaa var i hans egen Interesse at faa Vejene mere bekvemme til Krogsgaards Mølle. Der var saaledes Vejen til Jerne Sogn, som udgik fra den østligste Gaard i Novrup mod Sydøst over Engene til Tange og Krogsgaard. Den Vej var vel indkastet over Engene, men i daarlig Forfatning, da Stormfloderne jævnlig gik over den og gjorde den ufarbar. Dertil kom, at Ejeren af Engen Niels Knude i Novrup beredte adskillige Vanskeligheder. Saa besluttede H. Christensen, at der burde anlægges en ny Vej fra Novrup lige Øst paa til den nybyggede By, der var opstaaet paa Krogsgaards Hovmark. H. Christensen fik det saa ordnet saaledes, at den ny Vej skulde udgaa fra Ole Kræmmers Gaard langs hans sydlige Skel. Ole Kræmmer afgav Jord indtil Novrup Bæk og Søren Jepsen i Novrup fra Bækken til den offentlige Vej Vest for hans Gaard. Da ingen af dem skulde have Vederlag for den afstaaede Jord, blev det ordnet saaledes, at Ole Kræmmer erholdt Tilladelse til at anbringe en Bom for Enden af Vejen. Enhver kørende maatte saa yde 4 Skilling i Bompenge, hvoraf en Andel skulde svares til den østligste Gaard i Novrup. Ole Kræmmer paatog sig Vedligeholdelsen af Vejen, saa langt Agermarken naaede, men Strækningen over Engen blev udskiftet mellem en Del af Beboerne

i Jerne Sogn, som havde særlig Interesse af, at Vejen var i farbar Stand, paa Grund af at de ejede Engparceller i Tjæreborg og Krogsgaards Enge, ligesom de ogsaa ofte havde Ærinde til Krogsgaards Mølle; som Vederlag herfor fik de fri Kørsel gennem Bommen. Snekastningen for hele Vejstrækningen kom til at paahvile Novrup By. Ejeren af Krogsgaard skulde sørge for, at Vejen var i farbar Stand, men det kneb med denne Forpligtelse, da Vejen næppe var bleven »grundforbedret« over den bløde Engbund, og de, der havde forpligtet sig til Vedligeholdelse af Vejstykker, var tit efterladne. Naar det saa blev alt for galt med store Huller og Morads, kom der Bud fra Krogsgaard, at en bestemt Dag maatte de møde og medbringe Sten til at fylde i de værste Huller. Nogle kom, andre blev borte, og de, der kom, kunde ikke altid finde deres egne Vejstykker, og saa opstod der Gnidninger. Engang, da det var særlig slemt, fik Niels Hansen, Krogsgaard, dem dog til at indse, at det i Grunden ikke kom an paa, hvis Vejstykker, der blev istandsat, men det vigtigste var, at Vejen blev farbar, og derfor bad han dem om at fylde de største Sten i de største Huller og udbedre Vejen, hvor den trængte haardest. Da Esbjerg voksede op, og der blev stærkere Trafik paa Vejen, var hverken Vejens Tilstand eller Bommen tidssvarende, og saa bler der indledet Forhandlinger, der førte til, at Jerne—Skads og Sneum—Tjæreborg Kommuner afløste det hele saaledes, at Niels Bom erholdt 600 Kr., og Jokum Hansen i Novrup 400 Kr. for afstaaet Jord. Bommen blev fjernet og Vejen grundforbedret. Bompengene havde beløbet sig til 50 a 60 Kr. om Aaret, saa nær som de sidste Aar, da Folk uden videre selv aabnede Bommen og kørte igennem uden at erlægge Bompenge.

Hans Christensen ønskede ogsaa at knytte Darum nærmere til Krogsgaard Mølle, men her var Sneum Aa en slem Hindring, og over den maatte der altsaa bygges Bro, og det var ikke saa lige en Sag. I Darum boede der en Gaardmand, der hed Niels Thomsen, men sædvanlig kaldtes Niels Rebslager; han havde tillige en lille Købmandshandel, og da der ingen Købmand var i Allerup, var det ogsaa i hans Interesse, at der blev nem Forbindelse over Sneum Aa. Hans Christensen og Niels Thomsen arbejdede saa sammen for at faa en Bro bygget over Aaen. Der fortælles, at de prøvede paa at faa Amtmanden, Grev Sponneck, til at interessere sig for

denne Bro, uden at det dog vilde lykkes. I Nytaaret 1832 var H. Christensen kørende til Ribe, og da vilde han igen gøre et Forsøg hos Amtmanden, men heller ikke denne Gang vilde Amtmanden ret gaa med paa H. Christensens Planer. Da han saa gik, fulgte Greven ham til Døren, i Gangen hængte et Sæt Seletøj, da pludselig fik H. Christensen en Ide, han vendte sig om mod Greven, pegede paa Seletøjet og sagde, at det vilde han give 100 Rigsdaler for. Han fik det og lagde det straks paa Hestene, men inden han kom ud af Byen, blev han standset af en Betjent, der forbød ham at køre med »Blinkere«, hvilket var forbeholdt Adelsstanden. H. Christensen henviste Betjenten til Amtmanden, af hvem han havde købt Seletøjet — og ogsaa betalt det, saa fik han Lov til at køre videre. Hvad der yderligere er forhandlet mellem Amtmanden og Hans Christensen kendes ikke, men H. Christensen mente, at nu kunde han regne med Amtmandens Støtte. Det gode Udfald vilde han med det samme overbringe Niels Thomsen, hvorfor han lod sin Kusk køre uden om over Sneum Bro, gik selv til Darum og vilde ogsaa gaa hjem fra Darum. Det var ud paa Eftermiddagen, da han naaede Darum, og i Mørkningen vilde N. Thomsen saa følge ham ned til Aaen, der var tillagt med Is. Det var rigtignok blevet Tøvejr, men de mente, at Isen var sikker nok. Nogle Aalestangere, som de mødte, spurgte de, om Aaen var sikker, hvortil de svarede, at de havde jo færdedes paa den hele Dagen, men der var enkelte Vaager. Saa véd vi ikke mere. Hans Christensen kom ikke hjem den Aften, men i Sneum Aa fandtes Ligene baade af Hans Christensen og Niels Thomsen. Det var den 11. Januar 1832 han fandt sin Død; Vejen til Darum og Broen over Sneum Aa ved Allerup blev ikke til noget dengang. Først 70 Aar senere blev Sagen taget op igen, fordi Esbjergborgere interesserede sig for en nemmere Vejforbindelse til den fede Marskby Darum. Den Mand, der var Sjælen i dette Foretagende, var Fabrikant A. Lykke Thomsen. Nu lykkedes det.

Hans Christensens Børn:

1. Edel Hansdatter født 1801, gift med Sognefoged Hans Pedersen i Novrup. (Se Rørkærslægten.)

2. Christen Hansen f. 1804, d. 26. November 1891, gift med Kirsten Hansdatter, boede først i Guldager Vandmølle, senere i Hjerting, købte 1844 Sadbjerg Kro i

Hostrup Sogn, til Kroen hørte et mindre Landbrug, som dreves med et Par Stude. Han var i en lang Aarrække Sognefoged og Lægdsmand. Hans ældste Søn Hans Christensen, f. 27. Januar 1841, var Skibsfører og boede i Nordby paa Fanø. Han var først Fører af Skonnerten »Karen Kjerstine«, der forliste i en Snestorm paa Stevns Klint, dernæst af Skonnerten »Haabet«, der i en Vinterstorm forliste med Mand og Mus i Vesterhavet. Chr. Hansens anden Søn Niels Hansen Christensen fik Sadbjerg Kro efter Faderen. Han solgte Kroen og døde som Gaardmand i Kokspang. Den tredie Søn, Jens Jørgen Bagger Christensen var Gaardmand i Gredsted.

3. Kirsten Hansdatter var forlovet med Sønnen fra Holmgaard ved Ringkøbing. Kort før Brylluppet blev hele Familien paa Holmgaard angreben af Tyfus. Kirsten tog hen at pleje sin Kæreste, blev smittet og døde tilligemed sin Kæreste og hans Forældre.

4. Niels Hansen, født 1810, fik Skøde paa Krogsgaard 7. August 1833. Han var af en solid Støbning, der ikke gjorde stor Blæst af, hvad han var med til, og hvad han udrettede. Som et Minde om Niels Hansen, der vil kunne staa i lange Tider, er den Mølle, som han lod opføre 1869. Til Krogsgaard hørte baade Vand- og Vindmølle, den sidste stod Sydvest for Gaarden. Paa den gamle Vandmølles Plads blev den ny opført. Da Undergrunden var noget blød, blev der nedrammet svære Bjælker, hvorpaa den tykke Mur blev opført i tre Etager. Ovenpaa blev Vindmøllen bygget, og den var forsynet med en ny Art af Krøjeværk. Alt Mølleværk var af nyeste Konstruktion og tiltrak sig særlig Beundring. Denne anselige Møllebygning fandtes der ikke Mage til der paa Egnen. Vindmøllen er dog ikke mere, i en Orkan 1909 løb den løbsk og nedbrændte, og den blev ikke siden opført. Niels Hansen fik snart en fremskudt Stilling i den 1846 nyoprettede Landboforening for Ribe Amts nordre Del. 1847 blev han valgt som Dommer for det første Dyrskue i Ribe Amt, og han vedblev uafbrudt at beklæde denne udsatte Post indtil 1862. 1870 fungerede han som Dommer sidste Gang. I denne Virksomhed nød han ubetinget Tillid og Anseelse, hvorom der er mange Vidnesbyrd. Ogsaa paa anden Omraade var Niels Hansen med; saaledes ved Oprettelsen af Varde Sparekasse, i hvis Bestyrelse han sad i mange Aar. Hans Sognebørn viste ogsaa deres Tillid ved at vælge ham til Formand i Sogneraadet.

Niels Hansen blev vel nok ikke saa kendt en Mand udadtil som hans Fader, men han fortsatte paa flere Maader de gamle Traditioner, saaledes med Hensyn til Forbindelsen med Sønderho, som han ikke alene forsynede med Mølleprodukter, men ogsaa med Skibsproviantering og det saavel til Skibe, der udgik fra Sønderho, som til Skibe, der provianterede i Hamborg. Undertiden slagtedes paa Krogsgaard flere Svin paa en Gang. De blev skilt ned ad Ryggen og anbragt paa brede Hylder i Kælderen og saltet tørt. Denne Maade at salte paa blev anset som bedre end Karsaltning. Flæsket blev senere med Skibslejlighed sendt til Bestemmelsesstedet. Efter Niels Hansens Død gik Skibsprovianteringsforretningen over til hans Søn Hans Chr. Hansen, Spangsberg Mølle, der i samme Retning fik adskillige Forbindelser i Nordby; som et Eksempel paa, hvor omfattende denne Forretning var, kan nævnes, at der engang ikke slagtedes mindre end 12 Kreaturer. En stor Del af disse Varer tog han Skibsaktier for, ligesom H. Christensen havde gjort. Denne Handelsforbindelse drives nu i fjerde Slægtled af H. C. Hansens Søn, Terman Tranberg Hansen, der i den Tid, han besad Spangsberg Mølle, havde større Omsætning end hans Fader. Skønt han har afhændet Møllen, driver han stadig Forretning paa Fanø med udsøgt Sædekorn. Som et Bevis paa, hvor agtet Slægten Hansen var, kan nævnes, at da der for en Del Aar siden byggedes et større Sejlskib, hjemmehørende i Sønderho, ønskede man, at Skibet skulde bære Navnet H. C. Hansen, hvilket denne dog satte sig imod, men saa fik Skibet Navn efter hans to ældste Børn Terman og Anna og kom til at hedde »Termanna«. Ligesom sin Fader fedede N. Hansen hver Vinter Stude, i Reglen en Snes, dem opkøbte han for det meste paa det kendte Vorbasse Marked, og saa blev de sendt til Hamborg, naar de var fede. Da den sønderjydske Længdebane var bleven aabnet, blev Studene dreven til Vojens, hvor de blev indladet i Jernbanevogne.

Niels Hansen var gift med Ane Kjerstine Nielsen, en Datter af Gromme Nielsen, Gredstedbro Kro. Hun var ikke et ganske almindeligt Dusinmenneske, punktlig i al sin Færd, retskaffen til det yderste, dygtig til al Husgerning, værdig i sin Optræden og med en betydelig moralsk Styrke. De levede et smukt Familieliv og sørgede for, at deres Børn fik en god Opdragelse og Undervisning. Da Skoleforholdene i Tjæreborg ikke rig-

tig stod dem an, sendte de Børnene for en Tid hen til Steder, hvor de kunde faa en mere fyldestgørende Undervisning.

Et Aar var det en ualmindelig lang og streng Vinter, saa at Havet i længere Tid var tillagt mellem Fanø og Fastlandet; da foretog Niels Hansen og Hustru det Vovestykke at køre fra Roborg til Sønderho. Efter Niels Hansens Død 1873 kom en Dag en Skipper fra Sønderho til Krogsgaard; han sagde bl. a..: »Vor hele Ø sørger over Niels Hansen, og i Søndags var alle sortklædte i Kirke«. Hans Hustru blev paa sine gamle Dage meget plaget af Gigt, og det var svært for den forhen saa virksomme Kvinde at lære taalmodigt at sidde aldeles hjælpeløs i Aarevis.

a) Niels Hansen og Hustru havde 9 Børn ialt. Deres ældste Søn Hans Chr. Hansen kom som Barn til Endrupholm for at gaa i Skole, senere kom han paa Søgaard Højskole. Han skulde være Møller og kom derfor hen paa et større Mølleri en Tid, men allerede da han var 18 Aar sendte hans Fader ham som Bestyrer til Spangsberg Mølle. Nogle Aar senere overtog han Møllen, og med Ungdomsenergi tog han fat, den ene Udvidelse skete efter den anden. I Møllen blev der indlagt fransk Kværn, hvorpaa der produceredes Flormel, og her udfoldedes saa stor en Virksomhed, at to Spænd Heste omtrent altid havde nok at gøre med at køre Flormel til Varde og senere til Esbjerg. Men lige som Hans Chr Hansen havde faaet Forretningen i god Gænge, udbrød Krigen 1864, og han blev indkaldt og maatte møde i Rendsborg. Denne Indkaldelse kom ham meget ubelejligt, men af Sted maatte han jo. Han tog en velforsynet Tegnebog i Lommen, og med den som Baggrund fik han en Mand til at gaa i sit Sted.

Han drev en betydelig og ret indbringende Handel med Oldsager og gammelt »Husgeraad«, kun enkelte af disse Sager er i Slægtens Eje, deriblandt en meget stor Messingmorter, der har tilhørt Wentzel Rothchirck. Da der blev Udsigt til et Havneanlæg ved Esbjerg, var H. C. Hansen med i et Konsortium, der opkøbte Masser af Sten af Egnens Beboere. Disse Sten blev aflæsset i store Dynger paa Heden, hvor Esbjerg Station nu ligger, og solgt til Havneanlægget. H. C. Hansen var virksom for Oprettelsen af Esbjerg Andelssvineslagteri og blev Bestyrelsens første Formand. H. C. Hansen interesserede sig ogsaa for Træplantning, hvorfor han begyndte med at tilplante de nøgne Brinker ved Møllen;

det var Begyndelsen til Plantagen, hvori Sanatoriet nu ligger. Sin Fader afløste han som Bestyrelsesmedlem af Varde Sparekasse, i hvilken Bestyrelse han sad indtil sin Død. I omkring ved 25 Aar var han Dommer ved Ribe Amts nordre Landboforenings Dyrskuer. Sine sidste Aar levede han i Esbjerg, hvor han døde i en høj Alder.

Hans første Hustru var Andrea Tranberg fra Farup, hans anden Emilie Hansen fra Hjerting.

b) Elisabeth Hansen, f. 2. December 1837, var i sin Barndom hos Bedsteforældrene i Gredstedbro Kro, blev gift 1. Juni 1867 med Proprietær Hans Tranberg, Dortheashvile, Farup Sogn.

c) Marie Kirstine Hansen, f. 29. Januar 1844, gik til Skole i Ribe fra det 10. til det 15. Aar, gift 3. Juli 1874 med Cand. polyt. Ib Windfeld Hansen, hendes Fætter, senere Belysningsdirektør i København. Hun har taget Del i humane og filantropiske Virksomheder og er Medlem af Valgmenighedsnævnet for Vartov Kirke.

d) Frits Hansen, f. 7. August 1845, gift med Engel Windfeld af Lundgaard, købte Jedsted Mølle og boede der i en Del Aar, men saa solgte han Møllen til et Fiskeriselskab, der anlagde Damkulturer for Ørred.

e) Gorm Hansen uddannede sig som Landmand og var paa Landbrugsskole. Han overtog Krogsgaard 1894. Gorm Hansen var ikke saa udpræget Forretningsmand som flere af Slægten, men han var en respektabel og rettænkende Mand, der nød kvalificeret Agtelse. En Dag i Foraaret 1902 var han cyklende til Roborg, og da fandtes han død paa Vejen, ramt af et Hjerteslag, kun 50 Aar gl. Hans Enke Margrethe Hansen solgte Krogsgaard efter nogle Aars Forløb. Ægteskabet var barnløst.

5) Hans Hansen, f. 30. Maj 1813, d. 1866, blev gift med Karen Windfeld, f. 12. April 1820, d. 1908, fra Tanderup. H. Hansen købte først Farup Kro med Brændevinsbrænderi og Købmandshandel, og i 1852 Midtmøllen i Ribe og et halvt Aar efter Stampemøllen ved Sønderport. Han var Medstifter af Discontobanken i Ribe 1855 og blev Direktør i Banken samme Aar. Hans Hustru, der var en betydelig Kvinde, hørte til en Slægt, der stammede fra Holland. De havde en stor flok Sønner, der paa forskellig Vis har vist, at de sad inde med en ikke ganske almindelig Dygtighed, der har befordret dem frem i indflydelsesrige og førende Stillinger i vort Samfund.

Deres Sønner fører Slægtsnavnet Windfeld-Hansen.

a) Ib Windfeld-Hansen, f. 27. April 1845, blev Student fra Ribe og tog paa polyteknisk Læreanstalt, hvorfra han tog Afgangseksamen. Foran den unge evnerige Cand. polyt. laa der nu en Fremtid og ventede, og det varede ikke længe, førend der blev Brug for ham. Hans første Arbejde som Ingeniør var Anlægget af Sommerdiget ved Farup, derefter blev han Assistent ved Anlægget af Esbjerg Havn.

En ualmindelig heftig Orkan d. 13. Novbr. 1872 havde gjort stor Skade paa de danske Kyster, og navnlig var det gaaet stærkt ud over nogle Havne ved Bornholm. Her fik I. Windfeld-Hansen sin første store Virksomhed. Havnene skulde istandsættes og delvis nybygges. Derefter blev han af Regeringen sendt til Island for at udføre Tegninger til en Del Broer, som agtedes opført. Det blev dog ikke ved Vandbygningsvæsenet, han kom til at indlægge sig størst Fortjeneste. Paa den Tid var Belysningsvæsenet i stærk Udvikling, navnlig med Hensyn til Anlæggelse af Gasværker; her tog I. Windfeld-Hansen fat og naaede frem til en Førsterangsstilling. Han kom til at anlægge Østre Gasværk i Køkenhavn, og i de følgende Aar stod han for Anlæg, Ombygninger og Udvidelser af en Mængde Gasværker rundt omkring i Landet. Foruden den praktiske Virksomhed havde han været stærkt optaget af at studere Elektroteknik, og i 15 Aar var han Lærer i Elektroteknik ved Polyteknisk Læreanstalt. Da det elektriske Lys trængte frem, fulgte det egentlig af sig selv, at I. Windfeld-Hansen ogsaa her kom til at yde sin Indsats: Han byggede Elektricitetsværket i Gothersgade og blev Værkets Bestyrer. 1896 udnævntes han til Direktør for Belysningsvæsenet i København, en Stilling han varetog indtil 1920. I. Windfeld-Hansen talte blandt sine Venner Niels R. Finsen, hvis videnskabelige Forskninger interesserede ham meget, og det var ved ham som Mellemmand, at Finsen kom i Forbindelse med Hagemann og Konferensraad Jørgensen, hvorved det blev muligt at grundlægge Lysinstituttet, hvis Bestyrelses første Formand blev I. Windfeld-Hansen. At en Mand af hans Støbning ogsaa paa anden Vis blev betroet en Række Tillidshverv, er nærmest en Selvfølge, og det er ogsaa et stort Tal af Bestyrelser og Komiteer, han har haft Sæde i. Han var dekoreret med Kommandør- og Dannebrogskorset. Han var gift med sin Kusine Marie Kirstine Hansen af Krogs-

gaard, og deres eneste Barn er gift med Valgmenighedspræst Lorentsen i S. Næraa. I kirkelig Henseende sluttede Hjemmet sig til Vartov Menighed. Ib Windfeld-Hansen døde 1925, 80 Aar gammel.

b) Hans Windfeld-Hansen, f. 16. December 1847, drev i nogle Aar et Bryggeri, men overtog saa i 1876 Faderens Mølle. Stampemøllen lod han omlave til Savværk og senere til Uldspinderi, og Midtmøllen blev ombygget 1878, men allerede Aaret efter blev Mølleriet forandret til Valsemølleri, hvorved der skabtes en stor Forretning med Flormel. Da der blev Trang for Elektricitet, stilledes der Krav til Ribe Kommune om at bygge et Elektricitetsværk, hvilket Kommunen dog ikke turde indlade sig paa, men saa byggede H. Windfeld-Hansen et Elektricitetsværk ved Midtmøllen og forsynede i mange Aar Ribe med Elektricitet. Nu er Værket overtaget af Kommunen. Efter at han havde solgt Midtmøllen, har han paa den gamle Stampmølles Plads bygget en ny Kornmølle og etableret Tømmerhandel. Det offentlige Liv har ogsaa draget Nytte af hans Indsigt og Intelligens; han har saaledes været Byraadsmedlem i 23 Aar og Landstingsmand i 8 Aar, hørende til det konservative Folkeparti, nærmest som Repræsentant for Byerhvervene, og i 40 Aar har han været og er endnu Direktør for Discontobanken i Ribe. H. Windfeld-Hansen har ogsaa interesseret sig for Plantningssagen og været med til at anlægge 3 Plantager paa 200 Td. Land. Hans Bysborn har vist ham den Ære at udnævne ham til Æresmedlem af saavel Industriforeningen som af Handelsforeningen. Han er dekoreret baade med Ridder- og Dannebrogskorset. Hans Hustru, der er Datter af Apoteker Lind i Ribe, staar i Spidsen for Ribekredsen af Røde Kors, og er en virksom Kvinde med Raad og Daad, hvor der trænges til Hjælp.

c) Marius Windfeld-Hansen blev uddannet i Handelsfaget og begyndte som Købmand i Vejle. Her byggede han det første Bomuldsspinderi i Danmark. Fabrikken er senere bleven udvidet flere Gange og beskæftiger nu et stort Antal Arbejdere. M. Windfeld-Hansen er Konsul, Ridder af Dannebrog og desuden dekoreret med en hollandsk Orden. En af hans Sønner er Kunstmaler, og en anden er Direktør for Dessaus Fabrikker i Odense.

d) Carl Windfeld-Hansen begyndte ogsaa som Købmand, men fik senere Ansættelse som Assistent ved Gasværket i København, død 1923.

e) J. Anton Windfeld-Hansen, f. 17. September 1855. Cand. pharm. Fabrikant i Hellerup. Ridder af Dannebrog.

f) Iver Windfeld-Hansen, Cand. pharm., var Indehaver af Struers kemiske Forretning i København, død 1924. Hans Hustru hører til den kendte sønderjydske Slægt Knudsen paa Trøjborg.

6.) Laurids Peder Hansen fik Roborghus Kro, og her drev han i mange Aar en betydelig Købmandshandel. I hans Tid var der en ikke ringe Skibsfart paa Roborg, hvorfor der ogsaa her var stationeret en Toldkontrollør. Sønderhoningerne fik næsten alle deres Fornødenheder over Roborg, men der kom ogsaa Skibe fra Nordby og flere af Vesterhavsøerne. Flere Gange hvert Aar kom der norske Skibe med Trælast; thi L. P. Hansen drev en ret betydelig Handel med Trælast, hvormed han forsynede Egnen til langt ind efter Kolding. De norske Fartøjer var for dybtgaaende til med fuld Last at kunne sejle ind paa den sædvanlige Ankerplads, saa ankrede de op ud for Novrup Bæk, og en Del af Lasten blev saa kastet over Bord og flødet op til Strandbredden. Naar Skibet paa denne Maade var bleven lettet noget, sejlede det ind paa Ankerpladsen, hvortil der var en grusbelagt Vej fra Stranden. Foruden Trælast omfattede Forretningen næsten alle gangbare Varer i Kolonial, Isenkram og Grovvarer. L. P. Hansen var stadig i sin Butik, og i mange Aar havde han ogsaa en udlært Kommis, derimod saa man ham sjælden i Krostuen, men her kunde hans Kone Karen ogsaa nok ordne det hele. Hun var bekendt for at være en dygtig Krokone, der betjente sine Gæster tilfredsstillende. Sønderhoningskipperne prægede vel nærmest Livet i Skænkestuen, og af andre Gæster maa nævnes Bønderne fra de store Mosestrækninger ved Ravnsø og Sadderup. De kørte en umaadelig Mængde Klyne til Roborg, hvor de smed dem af i store Dynger, for saa senere, naar Skibene kom, at kunne køre dem ud til Skibene i Ebbetiden. Foruden Klyne indskibedes der ogsaa om Efteraaret en Del Rug og Kartofler. Man kunde nok tælle 6 til 10 Smaaskibe ved Roborg, mest Smaagaleaser og Everter, saa godt som alle fladbundede. Det hændte nok, at Efteraarsstormene var haarde ved de Fartøjer, der maatte »ride« Stormen af ude paa Ankerpladsen, og det hændte ogsaa, at Ankerkættingerne sprang, og Skuden drev i Stranden. Nu er Sejladsen paa Roborg i Grunden ophørt, da de Skibe, der forhen søgte til Roborg, nu gaar til

Esbjerg Havn. L. P. Hansen, der var kendt for at være en reel Købmand, døde 1898, 81 Aar gammel.

En af Sønnerne fra Roborghus, Hans Chr. Hansen, blev Købmand i Esbjerg i dennes første Dage, men de ustabile Forhold bevirkede, at han maatte opgive Forretningen. Han drog senere til Amerika. En anden af Sønnerne købte Endrupholms Posthuskro; men Krolivet var uheldig for hans Karakter. Den yngste af Børneflokken, Laura, blev gift med AndersNielsen (senere taget Navnet Anders Roborg) og de overtog Roborghus efter de gamle.

7.) Maren Hansdatter var født paa Krogsgaard 20. Oktober 1818, alle de ældre Børn var født i V. Nebel Sogn. Hun blev gift med Snedker Thomas Jessen Nielsen af Darum, en Søn af Niels Thomsen (Rebslager), der sammen med Hans Christensen fandt Døden i Sneum Aa. De boede paa Krogsgaards Mark og havde en lille Ejendom til 2 a 3 Køer. Thomas Jessen, der drev sit Haandværk, var en venlig Mand, fuld af Smaaskæmt, og altid havde han et Ord at sige til Børnene, som flokkedes om ham. Han døde 1910, 90 Aar gl.

Af deres Børn blev kun to voksne.

a) Hans Chr. Nielsen, f. 1846, d. 1924, var Snedker og boede paa Fødestedet.

b) Niels Thomsen Nielsen, f. 1857, gift med Henriette Franziska Thyra Raun, Lærer og Kirkesanger i Drigstrup ved Kerteminde. De har to Sønner: Vilhelm Valdemar Raun Nielsen, Lærer i Langaa, og Thomas Eigil Raun Nielsen, der studerede Statsvidenskab, men afbrød sine Studier og rejste til Amerika, hvor hans gode Sprogkundskaber skaffede ham Plads i et stort Dampskibsselskab i St. Francisco. Selskabet fik snart Øje paa hans Forretningstalent og ansatte ham som Direktør for Selskabets Afdeling i Seattle, skønt han kun var 30 Aar gl.

8. Niels Christian Hansen, f. 24. Oktober 1821, uddannede sig ved Handelen og blev Købmand i Ribe. Forretningen gik vist godt nok, men efterhaanden fik nogle »Venner« en uheldig Indflydelse paa ham, saa han forsømte sin Forretning og blev stadig Gæst paa Beværtninger og Gæstgiverier. Han afhændede imidlertid Forretningen, satte de fleste af Pengene i en Sparekasse og rejste saa til Australien, hvortil der paa den Tid var ret stærk Udvandring her fra Landet paa Grund af, at der var fundet rige Guldlejer der. I Australien døjede han meget og forsøgte sig med alt muligt, var

ogsaa i Guldminerne uden at naa et tilfredsstillende Resultat, og efter 9 Aars Forløb rejste han tilbage til Danmark. Han droges desværre mod Ribe igen og startede en ny Forretning, men snart fandt hans gamle »Venner« ham, og saa gik det hurtigt ned ad Bakke; han blev ganske ødelagt og blev en aandelig Svækling, der ganske tabte Hukommelsen. Familien tog sig saa af ham, og han kom i Huset hos sin Søster Maren paa Krogsgaards Mark. Her var han i flere Aar, og det gik nogenlunde godt, da hans Svoger Thomas Jessen havde et godt Tag paa at omgaas ham, men desuagtet blev det efterhaanden for drøjt for dem at have ham til Huse, da der ingen Grænser var for hans Urimelighed. Tilmed skulde han ligefrem bevogtes haade Nat og Dag, da han vilde stikke af; flere Gange maatte han indhentes paa Vej til Ribe. En Tid var han dernæst paa Krogsgaard, men efter at alt var forsøgt, saa Familien ingen Udvej udenom Fattigvæsenet. Han blev anbragt paa Ribe Fattiggaard, hvor han døde.

Denne Slægt fra Krogsgaard har vist sig i Besiddelse af et ikke ringe Forretningstalent, som den har udnyttet i udstrakt Grad, men tillige har den vist, at den ejer saa mange gode menneskelige Egenskaber, at den har været værdig til at nyde den Agtelse og Tillid, der er bleven den til Del.

D.

Biltoftslægten.

Stamfædrene til Biltoftslægten var Fæstebønder under Nørholm Gods, men der findes ingen Oplysninger om Slægten i forrige Tider. Den første, der kendes lidt om, er Christen Madsen, f. 23. Oktober 1798 i Biltoft, Næsbjerg Sogn. Slægten har ogsaa en Rod i Øse Sogn, idet Chr. Madsens Moder, Ane Jensdatter, var Datter af Jens Knudsen og Hustru Kjerstine Iversdatter af Øse. Paa Seminariet antog Christen Madsen Navnet Biltoft. Da Biltoftslægten kom i Forbindelse med Vedstedslægten, var det to Slægter med forskelligt Præg, der blev forenet. Vedstedslægten var i Besiddelse af en vis Flothed, med Lyst til at tage sig ud og var ikke bange for at lade en Skilling rulle i visse Tilfælde. Biltoftslægten var derimod nøgtern og økonomisk og kunde samle Skillingerne sammen. Derfor saa man ogsaa det Særsyn, at Chr. M. Biltoft paa sine gamle Dage var en velsitueret Degn, der kunde give sine Børn en virkelig Medgift, medens andre Degne sad i Armod, saa deres Enker undertiden maatte søge Ly i Fattighuset.

Chr. M. Biltoft var en velbegavet Mand, høj og rank af Vækst, men i sine senere Aar meget svær, saa han vejede ikke saa ganske lidt over 200 Pund. Han fik sin Uddannelse paa Præstegaardsseminariet i Nustrup i Sønderjylland, hvorfra han dimitteredes 15. Februar 1821 med Hovedkarakteren »Udmærket duelig«. Af hans Dimissionsattest er der bevaret et Brudstykke, der viser følgende Karakterer: Boglæsning: ug, Dansk Grammatik: mg, Religion: ug, Bibelhistorie: ug.

Paa sine gamle Dage fik Biltoft flere Gange tilsendt Foræringer fra Sæbefabrikant C. J. Aggerbæk i Horsens, hvem han havde holdt Skole for; da Aggerbæk var fra Faaborg Sogn, maa Biltoft vel nok have holdt Skole

dér. Han har vist ogsaa været Huslærer hos en Toldkontrollør i Gredstedbro, men det er først, da han blev Degn i V. Nykirke, at man véd noget særligt om ham. 1822 døde Degnen i V. Nykirke, Hans Michael Jensen Raunsø, 27 Aar gl., efterladende sig en ung Enke og to Smaapiger. Da hun ikke kunde faa Pension efter Manden, var hun meget uheldig stillet. Ejeren af Endrupholm, Tøger Teilmann, havde Kaldsret til Embedet, og han stillede den Betingelse til den Lærer, der ønskede at faa Ansættelse i Embedet, at han skulde ægte Degneenken for paa den Maade at fri hende for Fattigvæsnet. Hendes Enkestand blev kun kort, thi faa Maaneder efter kom en statelig, ung Mand til Raunsø Degnebolig, det var Seminarist Chr. M. Biltoft. Da han var bleven bekendt med Betingelserne for at faa Embedet, besluttede han sig til at rejse til Raunsø for at stifte Bekendtskab med Enken og se paa Børnene. Biltoft har som ældre Mand fortalt saaledes herom: »Jeg var jo en ung Mand, der saa godt ud, og da jeg fik Enken at se og kom til tale med hende, syntes jeg godt om hende, og hun saa godt ud, ligesaa de smaa Børn. Vi blev enige om Giftermaalet, jeg søgte og fik Embedet, og det gik godt«.

10. Juni 1822 blev han kaldet til Embedet, og den 27. Juli holdt de Bryllup. Ja, Ægteskabet gik godt, og det er nok Sandhed, men hans Kone var ogsaa en særlig godmodig og taalmodig Kvinde. Om hun egentlig var lykkelig, er vel nok tvivlsomt, uden at det dog dermed skal siges, at hun var ulykkelig. Biltoft var en streng Skolemester, og Hjemmet kom til at bære Præg af det samme, men han agtede sin Kone og var klar over, at han havde en god Kone. — Det havde næppe været af Vejen, om han noget oftere havde ladet hende mærke det. — Børneflokken blev stor, og det var ikke altid let for Moderen at have Børnene saaledes, som Faderen forlangte det; de skulde være stille og ordentlige i Hjemmet, og der maatte ikke meget vedkomme, inden der kunde opstaa Fortrædeligheder, hvilket førte til, at Moderen med Børnene for det meste opholdt sig i Køkkenet og spiste dér, medens Degnen indtog sit Maaltid i Dagligstuen. Biltoft var baade af Autoriteterne og af Befolkningen anset for at være en særdeles dygtig Lærer, derimod kneb det for ham med Kirkesangen, da han ikke fra Naturens Haand var særlig udrustet med Evner i saa Henseende, men her var hans Kone ham en stor Hjælp. Som Lærer var han paa Højde

med sin Tid, streng var han, og Børnene skulde lære deres Lektier uden Slinger, og Tampen brugtes ofte, som det var Skik og Brug i de Tider. En af dem, der har faaet deres gode Del af Pryglene, var hans egen Søn Mads; han vilde nemlig ikke lære Lektierne. Det gjorde hans yngste Søster Lone meget ondt, og det angreb hendes følsomme Sind, naar hendes Fader pryglede hendes Broder i Skolen, hvorfor hun ogsaa i Hjemmet tryglede Mads for dog at lære Lektierne, men Mads var i Reglen ubønhørlig og tog med Anstand sine Prygl. Paa den Tid, Biltoft blev fast ansat, begyndte den ny Undervisningsmetode, som kaldtes »den indbyrdes Undervisning«, at trænge sig frem, og Biltoft tog fat med Ungdommens Energi, den passede lige til hans Anlæg og Anskuelser. Han blev saa anset for sin Undervisning, at det danske Cancelli tilstillede ham en Erkendtlighedsskrivelse for hans Dygtighed og grundige Kendskab til Metoden. Denne Anerkendelse har nok været medvirkende til, at han tiltrods for, at han snart var et halvt Hundrede Aar, blev forflyttet fra Nykirke til Jerne, der betragtedes for at være det bedste Degneembede paa Egnen. I Juni Maaned 1847 flyttede han til Jerne Degnebolig. I Jerne var Skolevæsenet blevet omordnet, da Degnen Fogtmann søgte Afsked. Skolen i Jerne nedlagdes, og Sognet inddeltes i to Skoledistrikter med nye Skoler i Veldbæk og Boldesager. Biltoft fik begge Skoler med en Vinterlærer til de yngste Klasser. Den lange Vej, især til Veldbæk, blev med Aarene noget besværlig for den svære Mand. I Regnvejr blev han vaad, ja undertiden gennemblødt, saa trak han af det vaade Tøj og tørrede det paa Kakkelovnen. Der fortælles, at engang maatte han ogsaa hænge Benklæderne til Tørring og gav det saa i Underbukser.

Den sidste Gang, Biskop Daugaard visiterede i Jerne, var Børnene fra begge Skoler samlede i Kirken, hvor Biskoppen katekiserede. Biskoppen lagde da Mærke til nogle Børn, der svarede rask og forstandigt paa hans Spørgsmaal; han spurgte dem saa om, fra hvilken Skole de var, og fik til Svar Boldesager. Paa den Tid havde Biltoft alene Veldbæk Skole, saa de dygtige Børn var altsaa ikke fra hans Skole. Efter Gudstjenestens Slutning tog Biltoft Ordet og sagde: »Er Biskoppen ikke tilfreds med min Skole, kan jeg søge min Afsked; thi jeg er en gammel Mand«. Hertil svarede Biskoppen: »Nej, Biltoft, det skal De ikke tænke paa, De er jo omtrent paa min

Alder, og jeg tænker ikke paa at tage Afsked«. Biltoft svarede igen: »Biskoppen kan køre omkring i Stiftet i en lukket Vogn, men jeg maa gaa paa mine Ben en lang Vej til Skolen, uanset hvorledes Vejret er«.

Biskoppen var næppe utilfreds med Biltofts Skole, men muligvis stod den ikke paa samme Højde som forhen. Ikke længe efter søgte han sin Afsked og fratraadte Embedet Nytaar 1866. Han købte sig et Husmandssted til en Ko i Boldesager, og her flyttede han til. Her døde hans Hustru ganske pludselig, inden der var gaaet en Maaned. Senere var han en Tid hos sin ældste Datter i Øse, der med en stor Børneflok sad Enke i smaa Kaar. Sine sidste Levedage tilbragte han hos sin Søn, Mads Biltoft, der var Gaardejer i Maade, og her døde han 13. Juni 1873, 74½ Aar gl.

Paa hans Gravsten paa Jerne Kirkegaard er hans Fødselsdag fejlagtig opgivet til 9. Oktober 1798, det skal være 23. Oktober.

Chr. M. Biltofts Børn:

1) Hansine Michaline Biltoft, f. 25. April 1823, uddannede sig til Mejerske og blev gift med Gaardmand Peder Thyssen Pedersen i Øse. De havde en stor Børneflok, hvoraf flere rejste til Amerika. Hendes Mand blev efterhaanden svagelig. Det gik saa meget tilbage for dem, at de maatte afhænde Gaarden. Efter P. Th. Pedersens Død ægtede Hansine Husmand Hans Lauridsen af Hodde.

2) Peder Wedsted Biltoft, f. 13. Novbr. 1825, var Farver i Grindsted, Varde og Viborg; men han fandt sig aldrig rigtig tilfreds med sit Haandværk og var tilbøjelig til at mene, at alle andre havde det bedre og lettere end han, og navnlig syntes han da, at Bønderne sad paa den grønne Gren; men de forstod bare ikke at dyrke deres Jord paa den rigtige Maade, de merglede nok, men det var kun et Strint, de gav Jorden, nej, de skulde paaføre et Lag Mergel af et Kvarters Tykkelse, saa battede det noget. Med de Anskuelser var det ikke underligt, at han lod Farveriet have en god Dag og købte en Ejendom til 3 a 4 Køer og 1 Hest i Rærup, Lydum Sogn. Den Ejendom begyndte han at drive efter sine egne Principper, det varede dog ikke længe, førend han lærte bl. a. at mergle omtrent som andre paa de Tider.

Han havde to Sønner, Christen og Jens, der som saa mange andre fra Vestjylland drog til Sønderjylland for at tjene. Paa den Tid var der stærk Udvandring fra

Sønderjylland, da de unge ikke vilde i tysk Militærtjeneste. Mange rejste til Amerika og ikke faa til New Zealand. De to blev ogsaa paavirket i denne Retning, og 31. August 1872 steg de i Land paa New Zealand, hvor de fandt sig tilfredse. De skrev til deres Fader, at han burde realisere og rejse over til dem, skønt de ikke havde rigtig Kendskab til Forholdene. P. W. Biltoft var straks med paa det, det fandt jo Sangbund i hans eget Indre. Han solgte sin Ejendom og købte Billetter til Australien. Med Kone og 6 Børn, hvoraf det mindste ikke var Aar gammel, drog han af Sted, men han kom ikke til New Zealand, derimod til Queensland, som paa den Tid blev koloniseret. Hvorledes det er gaaet til, er ikke at forstaa, han mente at rejse til New Zealand og kom til Queensland. Sønnerne paa New Zealand var imidlertid blevet kede af Opholdet der, og skrev til deres Far, at han ikke maatte komme, men Brevet kom for sent, han var afrejst.

Naar et nyt Land skal koloniseres, bliver der altid agiteret stærkt, og det ny Land bliver fremstillet som et Land, der ejer de største Muligheder. De to paa New Zealand hørte ogsaa om Queenslands Herligheder og rejste dertil. Efter nogle Aars Forløb fandt de hinanden. Peder W. Biltoft og hele hans Slægt blev saa i Queensland, hvor han døde 1897. Medens P. W. Biltoft boede i Rærup døde hans Kone, nogle Aar efter var der en af hans Venner — en Kvaksalver — der raadede ham til at gifte sig igen og anbefalede sin Husholderske. Giftermaalet kom i Stand; men snart efter opdagede han, at hans ny Kone var frugtsommelig — det var aabenbart, at han var blevet bedraget. Paa Skibet opførte Konen sig meget slet, særlig over for nogle af Skibsbesætningen, saa P. W. Biltoft væmmedes ved hende. Da de kom i Land, sagde han til hende, at nu maatte hun rejse, hvorhen hun vilde, han vilde hverken have Lod eller Del i en Kvinde, der opførte sig saa skamløs, men det lille Barn, hun havde født i Ægteskabet, men som han heller ikke havde Lod eller Del i, vilde han beholde og sørge for, da han ikke vilde udsætte det for den yderste Elendighed. Han beholdt saa Barnet, det levede dog kun et Aars Tid. Nogle Aar senere opsøgte Konen ham og bad om Tilgivelse, men hun blev afvist.

Hans Søn Christen, der ved Selvstudium var bleven en kundskabsrig Mand, vedblev at kunne skrive sit Modersmaal næsten fejlfrit. Han overvandt aldrig Længse-

len efter at gense sit gamle Fædreland. Da han havde overgivet sin Ejendom til en Søn, var det hans Agt at drage til Danmark en Tur, men han opgav det, da han frygtede for det kolde Klima i Danmark. Een af hans Sønner var med i Verdenskrigen. Christen Biltoft var født 22. April 1850, død i Toowomba, V. Queensland 1923.

3) Thøger Biltoft, der var opkaldt efter Ejeren af Endrupholm, var baade Farver og Landmand, først i Grindsted, senere i Skedsbøl. Lunde Sogn. Han var en meget interesseret Jæger, der deltog i Jagtens Strabadser, selv da han var over 80 Aar. Hans sidste Dage henlevede han i Jerne, hvor baade han og hans Hustru, Ane Marie Hansen af Novrup, ligger begravet. Død 1915.

4) Mads Biltoft, f. 29. Juni 1835, var i sine unge Dage Vinterlærer, og han blev som saa mange andre Vinterlærere paa disse Egne Foregangsmand paa flere Omraader. Han plantede Læbælter og Dværgfrugttræer, han anlagde en smuk Have ved den af ham nyopførte Gaard i Maade, som han havde faaet med sin Kone, Karen Mortensen. Han opdyrkede Hede, saa Gaarden blev dobbelt saa stor som før. Da han blev ældre, solgte han Gaarden, men forbeholdt sig en mindre Lod til 3 a 4 Køer og en Hest. Han drev Jagt og Biavl efter moderne Principper, og endelig var han en kendt Hundedressør. Hans ældste Søn Morten Sørensen Biltoft var Lærer i Lourup og Bøgely ved Slagelse, men døde i en tidlig Alder. Hans anden Søn Christen Biltoft er en anset Landmand, der bor paa Lykkegaard i Jerne Sogn.

5) Ane Rosine Abelone Biltoft, f. 5. Novbr. 1837, var den yngste af Kirkesanger Biltofts Børn, hun var opkaldt efter Pastor Blangsteds Hustru i Raunsø og holdtes over Daaben af Mads Hansens Hustru i Raunsø. Hendes Faddere var Mads Hansen og Jomfru Holm af Raunsø, Peder Wedsted, Vong, og P. Mikkelsens Kone, Størsbøl. Hun var anset for at være en Skønhed og blev gift $19^1/_2$ Aar gl. den 13. Juni 1857 med Gaardejer Hans Peder Hansen i Novrup. Hun døde 1920, 83 Aar gl. og ligger begravet paa Jerne Kirkegaard, hvor der paa hendes Gravsten staar fejlagtig, at hun er født 1838.

E.

Vedstedslægten.

Slægten Vedsted stammer fra Vester Vedsted ved Ribe, og den ældste af Slægten, som vi véd noget om, er Peder Mikkelsen Degn, der døde i Vester Vedsted 19. Septbr. 1773, 86 Aar 4 Mdr. 3 Dage gammel, han maa altsaa være født 1687, men hans Fødsel er ikke noteret i V. Vedsted Kirkebog, saa han er nok ikke født dér i Sognet; maaske stammer han fra Hvidding eller Raunsø, thi da hans Søn Michael døbtes, staar Peder Hansen, Lundsmark, Jens Madsen, Hvidding, og Dorethe Andersdatter, Raunsø, Faddere. Om han har været Degn, eller han har baaret Navnet Degn, er der ingen Oplysninger om.

Michael Vedsted, f. i V. Vedsted 5. Juli 1715, har sikkert været et velbegavet ungt Menneske, da han kom til at studere; Folk paa Landet gik sjælden den Vej i de Tider. 21 Aar gl. tog han Studentereksamen fra Ribe Latinskole, og her tog han Navnet Vedsted. Han er næppe kommen videre med sine Studeringer, for da han var 29 Aar fødtes hans Søn Peder, og da var han Degn i Nykirke og Faaborg med Bopæl i Raunsø; her døde han 12. Juli 1785, 70 Aar gl. Hans Hustru, der hed Margrethe, var født 1708 og altsaa 7 Aar ældre end han; hun døde 2. Decbr. 1795, 86 Aar 10 Mdr. gl., muligvis har han faaet Embedet med hende. De havde tre Børn — maaske flere, nemlig Peder, Ellen og Povel; den sidste viedes 11. Juli 1777 til Jomfru Giertrud Brygger. Peder Vedsted indsattes 1778 til sin Faders Medhjælper og Efterfølger som Sognedegn for Nykirke-Faaborg. Ved denne Lejlighed talte Sognepræsten over Joh. 21, 15; »Vogt mine Lam«. Peder Vedsteds første Hustru hed Bodil Kirstine, som blev Moder til to Børn, der dog ikke blev voksne, og hun døde i Juli 1791, 30 Aar gl. P. Vedsted fandt sig snart en anden Kone, men forinden Bryl-

luppet kunde finde Sted, maatte han holde Skifte med sine Børn, hvorfor der allerede blev afholdt Auktion 14. Septbr. 1791 i Raunsø Degnebolig over alle Boets Ejendele. P. Vedsted købte selv nogle Ting, men Auktionsprotokollen viser, at Huset nærmest er blevet ryddet og Genstandene spredt for alle Vinde. Hans anden Kone var Mette Pedersdatter, en Datter af Peder Christensen, Tomp Mølle, Faaborg Sogn, hun var født 1762 og saaledes 18 Aar yngre end Manden; deres Bryllup stod 25. Novbr. 1791, godt og vel 4 Maaneder efter Bodil Kirstines Død — det Sørgeaar blev noget kort. I dette Ægteskab blev der tre Børn: Bodil Kirstine, Margrethe og Peder Pedersen Vedsted.

Peder Christensen, Tomp Mølle, døde 1793 — 74 Aar gl. Hans Børn var: Christen, Mette, Herman, f. 1766, Anna, f. 1770, og Ellen. Christen Pedersen fik Møllen efter Faderen og var gift med Ellen Nielsdatter, der døde i Juni 1798, men inden Aarets Udgang blev han gift med sin Tjenestepige, Ellen Mortensdatter fra Vejrup, og deres første Barn fødtes 2. Marts 1799. I Kirkebogen staar der om Herman, at han var »dum, vanvittig og havde et Fald«, hvilket vel nok vil sige, at han var døvstum, Epileptiker og til sidst sindssvag.

Degnene Vedsted har sikkert følt sig tiltrukket af det Liv, der førtes i Funktionærkredse ved Herregaarden Endrupholm. Et Blik paa Fadderne til P. Vedsteds Børn giver et Fingerpeg i denne Retning. Det første Barn, Anna Kirstine, blev baaren til Daaben af Præstens Hustru Madam Anna Rosine Blangsted, og Fadderne var Jens Agerbæk, Jomfru Anna Tranberg, Peder Hjorts Kone fra Endrupholm og Anna Cathrine Johansen, Raunsø Præstegaard. Ved Michaels Daab var alle Faddere fra Endrupholm, og ved Bodil Kirstines bar Jomfru Winther i Præstegaarden, og de andre Faddere var Gabriel Friis, Forvalter Sørensen, Peder Hjort, Monseur Povelsen, Jomfru Engelstoft og Madam Friis. Margrethe nød endog den Ære at blive holdt over Daaben af Frøken Teilmann, og som Faddere finder vi Foss, Niels Skytte, Jomfru Schierning, Mad. Friis, Hjort, Præstens Kone samt Kirsten Knudsdatter, Raunsø. Naar undtages de sidstnævnte, viser de andre tydelig hen til Endrupholm, og her har Degnens særlige Omgangskreds sikkert været at finde. Man kan her lægge Mærke til, at Herskabets Datter er Frøken, de andre Jomfruer.

Peder Vedsted døde 14. Oktober 1823, 79 Aar gl.,

og hans Hustru Mette 4. August 1815, 54 Aar gl. Deres ældste Datter Bodil Kirstine blev gift 1818 med Seminarist Hans Michael Jensen Raunsø, der blev sin Svigerfaders Efterfølger i Embedet 1820, men han døde allerede 27. Januar 1822, kun 27 Aar gl., og et Par Maaneder efter døde deres yngste Barn, tidligere var der død en lille Datter, Ane Rosine Raunsø, der var opkaldt efter Pastor Blangsteds Hustru. Deres ældste Datter, Marie Methea, f. 22. April 1819, d. 4. Novbr. 1889, var gift med Laust Hansen — kaldt Laust Gine — paa Krogsgaards Mark. De havde et eneste Barn, Hansine Margrethe, f. 1. Novbr. 1860, der var gift med Kristian Gregersen.

Bodil Kirstine Raunsø sad Enke et halvt Aar og blev saa gift med Seminarist Christen Madsen Biltoft, der altsaa i Grunden fik Embedet med sin Kone. Peder Vedsted's anden Datter Margrethe, f. 1. Marts 1796, blev gift 1817 med Hjuler Jens Mathiasen Wind af Jedsted, de blev Gaardfolk i Høe, Bramminge Sogn. Af deres Børn fik Hans Jensen Wind Gaarden i Høe, Peder Wind var gift med Jordemoderen i V. Nebel, Mette Vind var gift med Kniplingskræmmer Hans Peder Christensen, som ved sin Handel tjente en Formue, men derefter satte den til ved Gaardhandel, saa han atter maatte ud paa Vandring med sine Kniplinger. Han vandrede mest til Fods fra By til By, hvor han opsøgte rige Folk, som han præsenterede sine Kunstværker for; ogsaa det kongelige Hof besøgte han, men sine bedste Kunder fandt han dog paa Herregaardene baade her og i Udlandet. Han var en nøjsom Mand, der ikke stillede store Krav til Livet. Man kunde en Sommerdag nok træffe Kniplingskræmmeren i Færd med at vaske sin Skjorte i en Bæk, for saa derefter at tage sig en lille Lur, mens Skjorten tørredes.

Ane Wind ægtede Hans Peder Pedersen af Grimstrup, de købte en Gaard i Vandflod, Oksby Sogn. Som det var Skik og Brug den Gang, at Gaardmændene tillige var Fiskere, saaledes blev H. P. Pedersen ogsaa Fisker tilligemed Landmand. Paa en Bjergningstur ud til et strandet Skib paa Horns Rev kæntrede Baaden, og Hans P. Pedersen druknede i en yngre Alder.

Peder Vedsted's Søn, Peder Pedersen Vedsted, f. 1. Marts 1799, d. 9. Maj 1873, var Snedker og boede paa et Husmandssted i Vong. Hans Kone hed Grete Mette Clemensdatter, f. 1801. Hun var Væverske fra Ungdom

af. De havde 11 Børn, hvoraf de 7 døde tidlig, de fire Sønner lærte Snedkerprofessionen, nemlig Clemen Peder Vedsted, Ribe, Peder Michael Vedsted, Søren Vedsted, f. 15. April 1831, d. 25. Januar 1922, August Vedsted, f. 11. Oktober 1847, d. 2. Juli 1918, de tre sidste var Snedkermestre i København. Datteren Mette Vedsted var gift og boede paa Endrup Mark. August Vedsted havde en Datter, der naaede den anselige Vækst af 77 Tommer eller godt 2 Meter. Hun rejste rundt i Udlandet sammen med en Dværg, der kun var halvt saa høj og lod sig se for Penge. Hun døde i en yngre Alder af Tuberkulose. Der er flere af Slægten, der har været ret høje.

F.

Novrupslægten.

Hans Peder Hansens Børn:

1) Edeline Hansen og 2) Bodil Kirstine Hansen døde begge, inden de var to Aar gamle.

3) Hans Peder Hansen Novrup, (nærv. Forfatter). Da jeg allerede er kommen saa vidt op i Alderen, at min egentlige Livsgerning er sluttet, kan det vel tilstedes, at jeg ogsaa skriver lidt om mig selv. Som 5 Aars Dreng havde jeg det Uheld at snuble, hvorved jeg brækkede et Fodrodsben og stødte Skinnebenet, der foraarsagede en Benhindebetændelse. Lægerne formaaede ikke at gøre noget videre, saa det brudte Fodrodsben voksede skævt sammen, hvorved Fodleddet blev halvt stift. Benhindebetændelsen bevirkede, at der gik Svind i Benet lige til Knæet. Min Fader fik da den Tanke at køre mig til Kolsnap i Sønderjylland, hvor en Gaardmand Poulsen havde erholdt Tilladelse til at praktisere som Benbrudslæge, (Fader til den senere saa bekendte Benbrudslæge Poulsen i Vamdrup). Svindet standsede, men en haard Kur maatte jeg gennemgaa, hver Dag Sommeren igennem blev Benet pisket med Brændnælder, og den samme Kur har jeg brugt adskillige Gange senere for at styrke Benet, der altid vedblev at være svagt. Da Konfirmationsalderen naaedes, bestemte jeg mig for Lærergerningen og fik nogen Undervisning og praktisk Øvelse hos Lærer H. H. Sørensen, Veldbæk, og i Septbr. 1876 tog jeg Vinterlærereksamen hos Provst Assens i Jerne. Attesten lød paa, at jeg kunde antages for en nederste Klasse, da jeg kun var $15^1/_2$ Aar gl. Desuagtet blev jeg beskikket 31. Januar 1877 til Vinterlærer i Vrenderup, Faaborg Sogn. Her var der 39 Børn i een Klasse og i alle Aldre lige fra 6 til $14^1/_2$ Aar. Det var skikkelige Børn, og Skoleholdet gik tilsyneladende godt, skønt Læreren kun var

1½ Aar ældre end den ældste Elev. De to paafølgende Vintre blev jeg i Vrenderup Skole, hvor jeg befandt mig godt. Jeg fik Kost og Logi hos Gaardejer Hans Mortensen i Helle, her blev jeg behandlet som Søn af Huset. Kostpenge var 80 Kr. og Lærerlønnen 200 Kr. Der var 3 Mil fra Vrenderup til Novrup, og dem maatte jeg vandre, hver Gang jeg vilde aflægge Besøg i Hjemmet. Naar jeg sluttede Skolen Kl. 4 en Lørdag Eftermiddag og gav mig paa Vandring, blev det en drøj Tur, inden jeg naaede hjem ved Sengetid, saa det blev i Regelen kun Jul, Fastelavn og Paaske, jeg kunde komme hjem. Vinterlærerpladsen for øverste Klasse i Hyllerslev var paa den Tid den bedst lønnede Vinterlærerplads i Provstiet, og her blev jeg ansat 20. Oktbr. 1879, men her var jeg kun denne Vinter, da jeg agtede at tage paa Seminarium. De to Somre 1878 og 79 havde jeg været Elev paa den nyoprettede Vinterlærerskole i Hoven, og 1. September. 1880 tog jeg paa Gedved Seminarium og gik direkte ind i II Klasse. 1882 tog jeg saa Skolelærereksamen med Hovedkarakteren »Meget duelig«.

Da jeg kom paa Seminariet, hvor der var 200 Elever, var der en Elev, der ogsaa hed Hans Peder Hansen. Forstander P. Bojsen opfordrede mig derfor til at tage et Tilnavn, og jeg valgte da Navnet paa min Fødeby, Novrup, og det vedblev jeg at beholde, og da der kom en Navnelov, erholdt jeg Bevis for at føre Navnet.

1. Novbr. 1882 fik jeg Ansættelse som Vinterlærer ved Esbjerg Skole, der paa det Tidspunkt havde 4 Klasser med 2 fastansatte Lærere, 1 Vinterlærer og en Vinterlærerinde, men allerede 28. Novbr. s. A. blev jeg kaldet til Fjerdelærer ved Nordby Skole paa Fanø, hvorfra jeg blev forflyttet 20. Juli 1886 til Lyngsaa ved Sæby som Førstelærer. Paa den Tid var de første Andelsmejerier opstaaet i Vestjylland. Jeg tog da et Arbejde op for at faa bygget et Mejeri i Lyngsaa, der er en stor Landsby paa 30 Gaarde foruden Husmandssteder; og det lykkedes i Sommeren 1888. Jeg var Mejeribestyrelsens første Formand. Da der var 1 Mil til Sognekirken i Albæk, fremstod der en Bevægelse for at faa en Kirke bygget i Lyngsaa, og der nedsattes en Kirkekomite, hvori jeg fik Sæde som Formand. Kirken indviedes 1902. Jeg ønskede imidlertid at komme til mere hjemlige Egne, og 11. August 1892 blev jeg kaldet til Førstelærer og Kirkesanger i Alslev ved Varde. Her har jeg virket i 35 Aar, til jeg den 31. Oktbr. 1927 søgte og fik min Afsked

med Pension. I Sommeren 1927 byggede vi os et Hus i Alslev By til fremtidig Bolig.

5. Oktbr. 1886 holdt jeg Bryllup med Oliane Madsen, en Datter af Mads Bojsen og Hustru Jessine Kristine Carstensen af S. Hebo i Janderup Sogn, og hun blev Moder til 4 Børn: Viggo, Hans, Kristian og Astrid, hvoraf de tre første fødtes i Lyngsaa Skole, den sidste i Alslev Skole. Min Hustru døde af Tyfus d. 17. Juli 1894, og Kristian døde af Strubehoste Juledag 1896. Min Moder, der havde afstaaet Fødegaarden, styrede saa Huset for mig indtil jeg 10. Oktbr. 1899 indgik Ægteskab med Andrea Bondesen, Datter af Gaardejer Hans Bondesen og Hustru Kirsten Christensen af Toftnæs. Hun blev Moder til Anna, Johannes, Leo og Karsten, den sidste led af en medfødt Hjertefejl og var aldrig rigtig rask. Han døde af Hjertebetændelse 22. Juli 1923, $12^1/_2$ Aar gl.

Foruden mit Skolearbejde har jeg interesseret mig for adskilligt, der har været oppe i Tiden. I mine unge Dage havde vi en meget bevæget politisk Tid i Firserne. Det var omtrent uundgaaeligt for et opvakt ungt Menneske ikke at tage aktiv Del i den politiske Situation. Jeg sluttede mig til den bergske Fraktion inden for Venstre og sad i Hoved-Bestyrelsen nogle Aar for de demokratiske Foreninger i Sæbykredsen. Det politiske Liv har dog aldrig særlig interesseret mig, og i de senere Aar har jeg ikke taget aktiv Del deri. Derimod har jeg interesseret mig meget for Danmarks Lærerforening og har været en flittig Deltager i Lærermøder. Denne Interesse har vel nok været Aarsag til, at jeg 3 Gange har beklædt Stillingen som Kredsformand, nemlig 1892 i Dronninglund Herreds Lærerkreds og 1907—10 og 1914 i Vardekredsen. Mit Arbejde inden for Lærerforeningen bevirkede, at jeg blev opstillet til Valg af Danmarks Lærerforenings Hovedbestyrelse, og 1. Jan. 1910 indtraadte jeg i Hovedbestyrelsen. Ved næste Valg opnaaede jeg ikke Genvalg (jeg fik 23 Stemmer for lidt) men 1. Januar 1916 indvalgtes jeg igen i Hovedbestyrelsen og blev genvalgt i 1920. Mit Helbred begyndte imidlertid at vakle, og jeg nægtede at lade mig opstille næste Gang, hvorfor jeg udtraadte med Slutningen af 1923. I de 11 Aar, jeg havde Sæde i Hovedbestyrelsen, havde jeg mit særlige Felt ved Hjælpevirksomheden og sad hele Tiden i det her henhørende Udvalg, de tre sidste Aar som Udvalgets Formand. Af andre Sager, som jeg var med til at forberede, kan nævnes Lærernes Lønningslov af 1919

og Opnaaelsen af Forhandlingsret med Ministeriet. I 1906 indvalgtes jeg i Bestyrelsen for Understøttelseskassen for Læreres trængende Efterladte i Skads m. fl. Herreder, og 1916 blev jeg Bestyrelsens Formand. Den historiske Forskning har ogsaa haft Tiltrækning for mig, og ikke ganske faa historiske Afhandlinger er udgaaet fra min Pen. Nogle af dem er optaget i Historisk Samfunds Aarbog for Ribe Amt, andre i Ribe Amts-Tidende og enkelte i »Folkeskolen«. Efter Opfordring af Bestyrelsen for Ribe Amts nordre Landboforening har jeg skrevet denne Forenings Historie gennem de første 75 Aar (1846—1921). Bogen udkom 1922. I henved 20 Aar har jeg været Medlem af Bestyrelsen for Historisk Samfund for Ribe Amt. I Lærerstandens Begravelseskasse er jeg Revisor. Af hjemlige Hverv kan nævnes, at jeg, da Vareindkøbsforeningen stiftedes 1896, blev den første Kasserer og Bestyrelsens Formand. Endelig kan noteres, at jeg er Kredsformand for Alslev Kreds af Dansk Missionsselskab. Som Biavler har jeg været Medlem af Bestyrelsen for Ribe Amts Biavlerforening i 25 Aar og Formand i nogle Aar, da Bipestloven udkom, saa jeg maatte organisere Kampen imod Bipesten.

H. P. H. Novrups Børn:

a) Viggo Novrup begyndte ved Landvæsenet, men efter at han havde aftjent sin Værnepligt ved Fodfolket, tog han paa Jonstrup Seminarium 1909, hvorfra han dimitteredes 1912 og blev samme Aar konstitueret som Andenlærer i Astrup ved Aarhus. 1914 kaldedes han til Lærer i Sejstrup og Kirkesanger i Hunderup ved Ribe. 1917 forflyttedes han til Tulstrup ved Aarhus som Førstelærer og Kirkesanger.

b) Hans Peder Hansen Novrup var en Vinter Elev paa Askov Højskole, blev derefter Vinterlærer ved Kodbøl Skole i Borris Sogn og tog saa 1908 paa Jonstrup Seminarium, hvorfra han dimitteredes med Udmærkelse 1911. Hans første Embede var som Andenlærer i Lundtofte, Lyngby Sogn, hvorfra han forflyttedes 1916 som Enelærer og Kirkesanger i Maaløv. Her blev han knyttet til Jonstrup Seminarium som Lærer i Praktik, idet Seminarieeleverne her fik en Del af deres Praktikundervisning. Ved Genforeningen blev han udnævnt til Seminarielærer ved Tønder Statsseminarium og til Leder af den til Seminariet hørende Øvelsesskole. Foruden Praktik underviser han i Skrivning, Regning og Mathematik. Han

er Medudgiver af et Regnebogssystem og et Læsebogsapparat, ligesom han har foretaget en Revision af Smith og Langes Skriftlig Dansk.

c) Astrid Hansen Novrup tog Præliminæreksamen fra Rønde, blev Lærerinde paa »Kvindehjælpen« i Aarhus og tog derfra paa Dansk Missions-Selskabs Skole i Hellerup for at uddanne sig til Missionær. 1924 blev hun indviet i Frue Kirke i Aalborg, og 8. August s. A. rejste hun til Kina som Missionær. Efter Sprogstudiet har hun haft Station i Chinchou og Petuna i Manchuriet.

d) Anna Novrup kom 1920 paa Tønder Seminarium og tog første Del at Lærereksamen, men maatte saa opgive Læsningen paa Grund af Sygdom. Hun var saa Vinterlærerinde i Kokspang i tre Vintre, hvorefter hun holdt Bryllup med Lærer Aage Nemming i Espergærde 1927.

e) Johannes Bondesen Novrup blev som 13-aarig optaget paa Gymnasiet i Ribe og tog Studentereksamen 1922. Ved Universitetet studerede han Litteraturhistorie og foretog en Studierejse til Universiteterne i Wien, Innsbrück og Paris. I 1928 tog han en Magisterconferens i almindelig og sammenlignende Litteraturhistorie, hvorefter han fik Plads som Lærer paa den internationale Højskole i Helsingør. 1927 ægtede han Signe Marie Bodholt Holst, Cedar Falls, Jowa, f. 2. November 1892.

f) Kristian Leo Novrup har uddannet sig som Konservator.

4) Edeline Kirstine Hansen kom i sine unge Dage i Huset hos sin Broder Lærer H. P. H. Novrup i Lyngsaa, hvor hun blev kendt med Købmand Laurids P. Møller i Lyngsaa, med hvem hun holdt Bryllup 1888.

5) Christen Biltoft Hansen fik ogsaa Lyst til Lærergerningen, hvorfor han 1884 tog paa Hoven Vinterlærerskole, og 1885 bestod han Prøven for Vinterlærere hos Provst Valeur i Guldager og blev samme Efteraar beskikket til Vinterlærer i Knoldeflod. Vinteren derefter var han Vinterlærer i Frøstrup og Lunde Skoler. Efter Sommerferien 1887 tog han paa Esbjerg Realskole, der nylig var oprettet og ikke havde Eksamensret, for at tage Præliminæreksamen, men det mislykkedes. Han tog saa Plads som Vinterlærer i Veldbæk i to Vintre, og 1892 købte han Rindum Nygaard ved Ringkøbing og samme Aar ægtede han Mathilde Hvolbol, Bønstrupgaard, Vamdrup Sogn. Efter hendes Død i 1899 indgik han Ægteskab 1902 med Laura Kristine Knudsen af Ringkøbing. Han har haft

Sæde i Sogneraad og Skolekommission og været udtaget til Nævning. Hans Søn af første Ægteskab Niels Hvolbøl er Dyrlæge i Snedsted.

6) Jens Kirkeby Hansen fik Fødegaarden i Novrup, som han efter nogle Aars Forløb solgte til Bonde Jensen og begyndte en Vognmandsforretning i Esbjerg. Nogle Aar senere blev han ansat som Opsynsmand ved Andelsslagteriet i Esbjerg. 1893 ægtede han Hansine Pedertrine Hansen af Allerup.

7) Ane Stine Hansen blev gift med Gaardejer Søren Hansen i Novrup. Ved Lynnedslag brændte Gaarden tilligemed den paa Laden staaende Vindmotor. Gaarden opbyggedes paany, og der byggedes en Vindmølle ved Siden af Gaarden. Baade Gaard og Mølle bortbyttedes med en Vognmandsforretning i Esbjerg, der senere ombyttedes med en Gaard i Lunderskov. Efter at Søren Hansen havde afhændet denne, begyndte han en Købmandsforretning i Jerne, der dog ikke vilde gaa, hvorefter han købte Farvergaarden i Tjæreborg, som han har udvidet ved Køb af Jordarealer. Paa Gaardens Nørremark fandtes Grus, og paa det Grundlag har S. Hansen oparbejdet en større Grusforretning. Søren Hansen har haft Sæde i Sneum—Tjæreborg Sogneraad.

8) Ane Kirstine Nielsine Hansen var i Besiddelse af noget af Slægtens Forretningsdygtighed. Hun uddannede sig til Forretningslivet, dels hos sin Svoger i Lyngsaa og dels i en større Manufakturforretning i Hjørring, hvorefter hun fik Plads hos en Købmand i Hals. Han oprettede en Filial i V. Hassing med hende som Bestyrer og senere, da han oprettede en Filial i Dronninglund, blev hun Bestyrer af denne. Efter nogle Aars Forløb købte hun denne Forretning og drev den i nogle Aar, hvorpaa hun solgte den og begyndte en Manufakturforretning i Hjallerup, som hun i Krigens Tid solgte paa Grund af svigtende Helbred. Da Helbredet senere bedredes noget, startede hun en Trikotageforretning i Aalborg, men Helbredet lod stadig en Del tilbage at ønske, og hun saa sig nødsaget til at tage Afsked med Forretningslivet og byggede sig saa en Villa i Jerne.

9) Anton Peder Vedsted Hansen ejede ogsaa Evner i Retning af Forretningslivet og kom til Lyngsaa som Lærling hos sin Svoger. Han købte en lille Kaffeforretning i Esbjerg, men den gik daarlig, hvorfor han afhændede den og rejste til Amerika. Imidlertid tilbød der sig en Plads som Bestyrer af en Filial i Esbjerg. Han kom

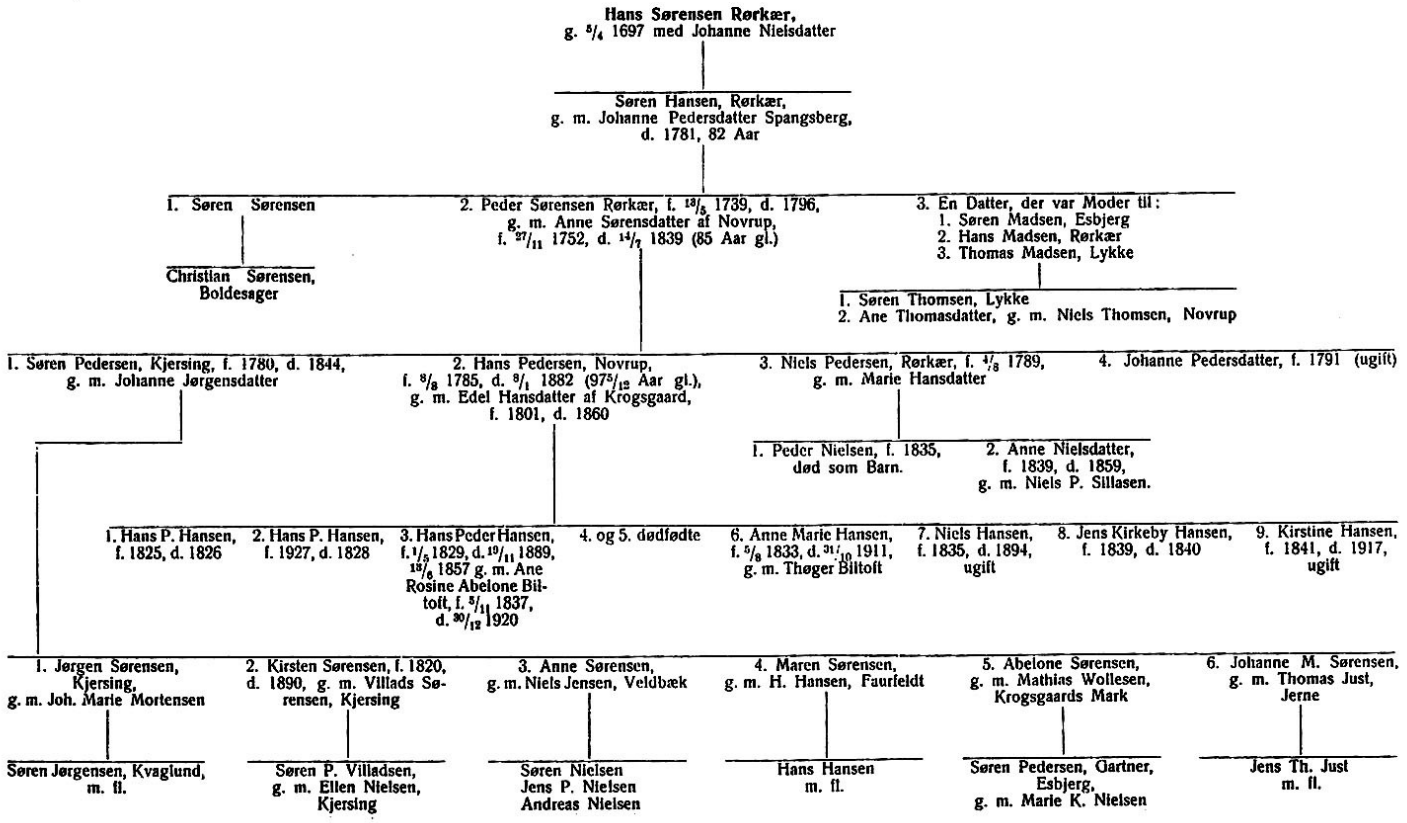
saa tilbage fra Amerika og bestyrede Filialen i nogle Aar, men han ønskede at faa selvstændig Forretning, og derfor anlagde han en Træuldsfabrik, som han senere omdannede til en Pakkassefabrik, der gaar godt og beskæftiger et ikke ringe Antal Arbejdere. 1910 indgik han Ægteskab med Anna Friis Sørensen af Esbjerg.

10) Laurids Christian Andreas Hansen er opkaldt efter sin Faders Principal Købmand Laurids Christensen, Sønderho Kro. Han viste som Dreng at være i Besiddelse af gode Evner og kom paa Esbjerg Realskole, hvorfra han tog Præliminæreksamen 1896. Derefter tog han paa den kongelige Veterinærskole i København og tog Dyrlægeeksamen 1. Febr. 1902. Han blev først Assistent hos et Par københavnske Dyrlæger, men allerede 28. Oktbr. 1902 nedsatte han sig som Dyrlæge i Esbjerg, og 1905 blev han ansat som Dyrlæge ved Andelsslagteriet i Esbjerg, men vedblev med sin Dyrlægepraksis, der i flere Aar har været saa omfattende, at han har haft en Assistent. Han har været betroet adskillige Tillidshverv, saaledes som Medlem af Bestyrelsen for Ribe Amts Dyrlægeforening 1913 og Formand siden 1918. 1922 blev han indvalgt i Bestyrelsen for Kød- og mælkehygiejnisk Forening for danske Dyrlæger, og siden 1927 er han Formand for samme. Allerede som Dreng aabenbarede han visse kunstneriske Anlæg, og sine Ferier tilbringer han for en stor Del ved sit Staffeli og maler Landskaber. 1904 ægtede han Dagmar Sofia Pors af Esbjerg.

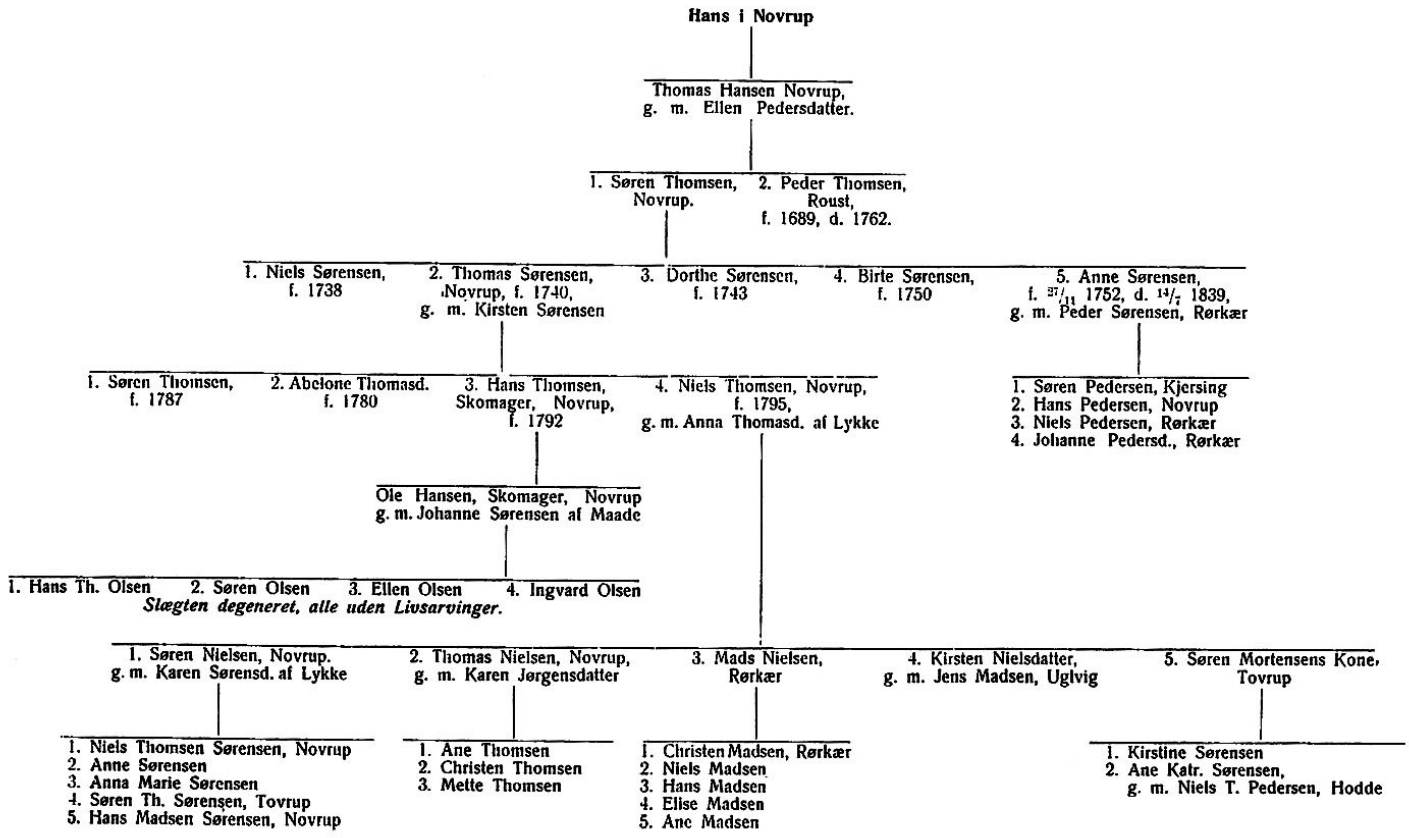
---

1. Maj 1929 var det 100 Aar siden H. P. Hansen fødtes og da samledes hans 8 efterlevende Børn til en lille Mindehøjtidelighed ved hans Grav paa Jerne Kirkegaard.

A. RØRKÆRSLÆGTEN.

B. RØRKÆRSLÆGTEN.

C. KROGSGAARDSLÆGTEN.

Christen Pedersen,
Hygum, V. Nebel Sogn, død 8/3 1801 — 78 Aar gl.,
1) 1756 g. m. Anna (Olesdatter?), d. 1760 — 2) 1760 g. m. Edel Hansdatter, f. 1732, d. 1803

1. Maren Christensd., f. 1756
2. Peder Christensen, Autrup, f. 1758
3. Anna Christensd., f. 1760

1. Hans Christensen, f. 1761
2. Hans Christensen, f. 1763
3. Laurst Christensen, f. 1764, 1793 g. m. Else Christine Holm, Øllut Mølle
4. Hans Christensen, f. 1766
5. Hans Christensen, f. 1770, d. 11/1 1832, 1800 g. m. Maren Nielsd. af Lifstrup, f. 1783, d. 1843
6. Anne Marie Christensd., (Tvillinger, f. og d. 1775)
7. Mette Christensd.

1. Laurids Lauridsen, Resenborg
2. Ane Lauridsen, g. m. Drejer Agerbæk, Varde

1. Edel Hansd., f. 1801, d. 1860, g. m. Hans Pedersen, Novrup
2. Christen Hansen, Sadbjerg Kro, f. 1804, d. 1891, g. m. Kirsten Hansd.
3. Kirsten Hansd., f. 1807,
4. Niels Hansen, Krogsgaard, f. 1810, d. 1873, g. m. Ane Kjerstine Nielsen
5. Hans Hansen, Ribe Midtmølle, f. 1813, d. 1866, g. m. Karen Windfeld
6. Laurids Peder Hansen, Roborghus, f. 1816, d; 1898, g. m. Karen Jensd.
6. Maren Hansd., Krogsgaard Mark, f. 1818, d. 1881, g. m. Thomas Jessen Nielsen, f. 1820, d. 1910
8. Niels Christian Hansen, f. 1821, ugift, Ribe
9. Jens Kirkeby Hansen, f. 1824, d. 1829

1. Hans Christensen, Fanø, f. 1841, g. m. Karen Rødgaard
2. Niels H. Christensen, Kokspang, f. 1843, d. 1912, g. m. Caroline C. Andersen, f. 1850, d. 1912
3. Jens Bagger Christensen, Gredsted Mark, f. 1845

1. Christen Bagger Christensen
2. Kirstine Bagger Christensen
3. Hans Bagger Christensen
4. Andreas Bagger Christensen

1. N. Andreas Christensen, Amerika
2. Kirstine H. Christensen, g. m. B. E. Dammark, Kraunsø
3. Hansine Caroline Christensen, Canada
4. Christen H. Christensen, Amerika
5. Gerdine M. Christensen, g. m. J. Jepsen, Kraunsø
6. Hans Christensen, Kokspang
7. Peder H. Christensen, Knudsmark

1. Hans Chr. Nielsen, Krogsgaard Mark, f. 1846, d. 1923
2. Niels Th. Nielsen, Drigstrup, f. 1857, g. m. Henriette Franziska Thyra Ravn, f. 1856
3. Marius Nielsen, f. 1860, d. 1871

1. Vilhelm V. Ravn Nielsen, Langaa, f. 1886
2. Thomas E. Ravn Nielsen, Seattle, f. 1893

1. Maren Hansen, f. 1841, g. m. Ingv. Jensen, Foldingbro
2. Marie Hansen, g. m. C. Andersen, Falster
3. Kristine Hansen, f. 1844, g. m. Ferd. Neidhardt, Varde
4. Hansine Hansen, f. 1847, g. m. C. M. Christiansen, Esbjerg
5. Hans Chr. Hansen, f. 1851, g. m. Dorthea Andersen, Amerika
6. Julius Hansen, f. 1854, d. 1877, ugift
7. Gero Carl Hansen, f. 1856, g. m. Karen Mortensen, Endrup Posthus
8. Laura Hansen, f. 1863, g. m. Anders Roborg, Roborghus

1. Vilhelm, 2. Mariane, 3. Karen Andersen

1. Caroline, 2. Karen, 3. Edvard, 4. Clara, 5. Julius, 6. Julie, 7. Frantz Neidhardt

1. Karen, 2. Carl, 3. Laurids, 4. Emma, 5. Julius, 6. Alfrida, 7. Anton, 8. Otto Christiansen

Julie Hansen

1. Julius, 2. Martinus Hansen

C. KROGSGAARDSLÆGTEN.

Christen Pedersen,
Hygum, d. 1801,
1) g. m. Ane, d. 1760, — 2) g. m. Edel Hansdatter.

1. Maren Christensdatter, f. 1756.
2. Peder Christensen, Autrup, f. 24/1 1758, d. 1836, g. m. Karen Pedersdatter, af Autrup.
3. Anne Christensdatter, f. 27/1 1760.
1. Hans Christensen, Krogsgaard.
2. Laust Christensen, Øluf Mølle.

1. Christen Pedersen, Autrup, f. 1813, d. 1887, g. m. Kirsten Marie Christensdatter.
2. Niels Jørg. Pedersen, Aastrup.
3. Peder Pedersen, Sadderup, f. 1816.
4. Hans Pedersen, Amerika, f. 1818.

1. Peder Christensen, Autrup, f. 1840, d. 1918, g. m. Ellen M. Pedersen.
2. Christen L. Christensen, Tranbjerg, f. 1845, d. 1903, g. m. Inger K. Pedersen.
3. Niels Christensen, Tranbjerg.
4. Johan M. Christensen,
5. Ane M. Christensen, g. m. Peder Pedersen, Sadderup.
6. Karen M. Christensen, g. m. Niels Pedersen, Autrup.
7. Ane K. Christensen, g. m. Chr. N. Madsen, Næsbjerg.

1. Kirsten Marie Christensen g. m. Pastor Jespersen, Slagelille
2. Christian P. Christensen, g. m. Dortea K. Christensen
3. Nis P. Christensen død 1930
4. Johan Marius Christensen d. 1932
5. Laura J. Christensen - Vejnina
6. Hansine Christensen

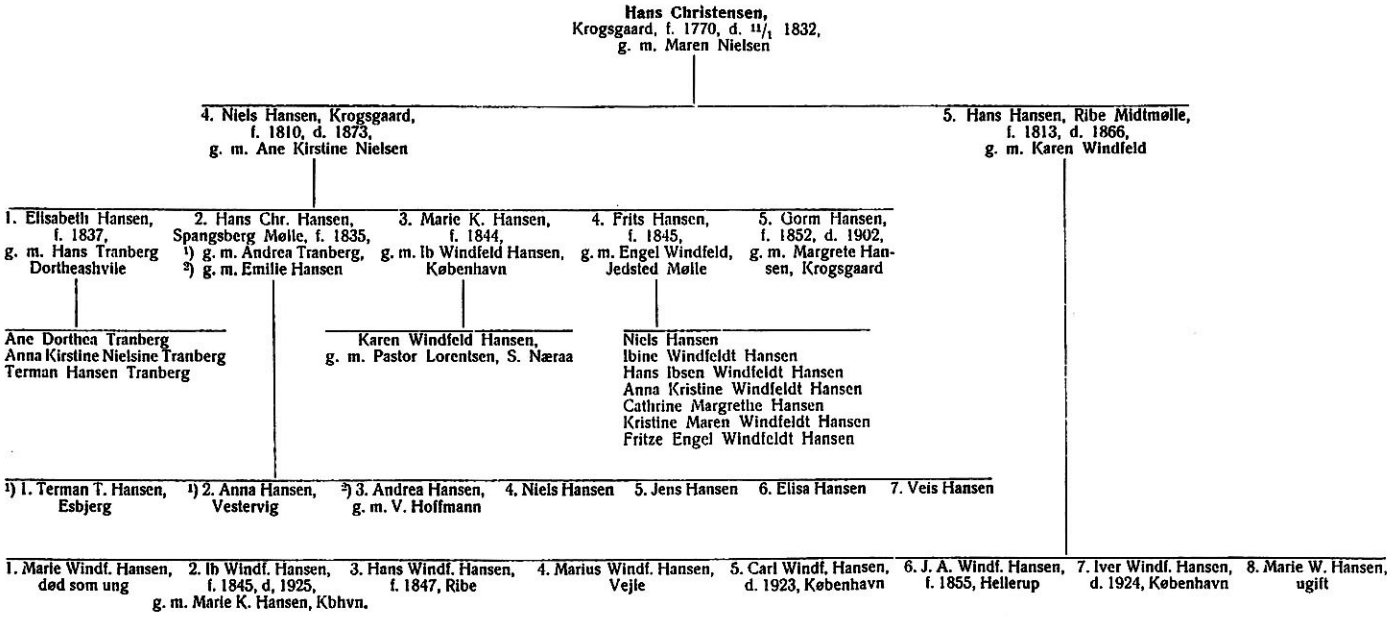
1. Marie Magdalene Christensen, g. m. Anders Hansen, Tranbjerg
2. Marie Christensen, København
3. Christian Christensen, Amerika
4. Nis P. Christensen, Endrup
5. Marius Christensen, Kolding
6. Theodor Christensen, Amerika

1. Christian Pedersen, Næsbjerg
2. Christen Pedersen, Lindbjerg
3. Axel Pedersen, Støvring

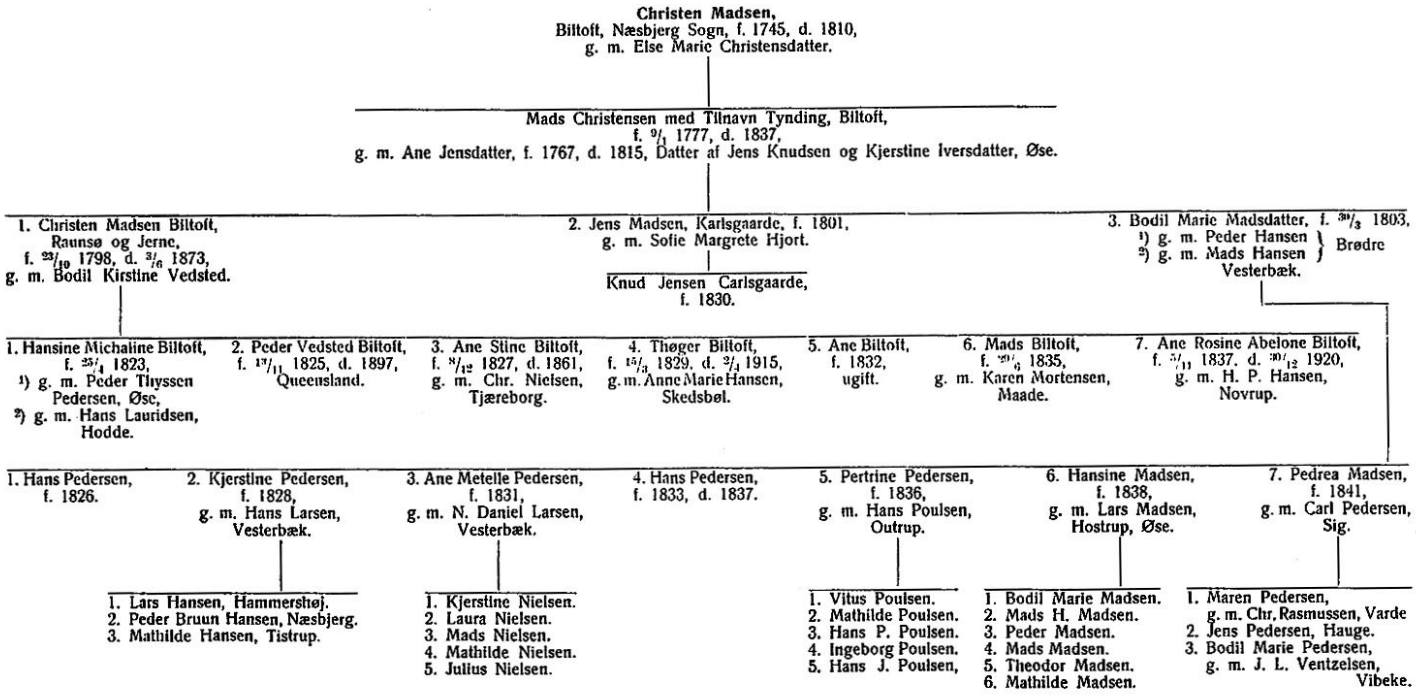
1. Mette Marie Pedersen død
2. Kirsten Marie Pedersen
3. Laura Pedersen, g. m. Chr. L. Christensen, Vrenderup
4. Petilde Marie Pedersen død
5. Christian Marius Pedersen - ogsaa gift
6. Karen Pedersen død.
7. Anna Pedersen, g. m. Lærer E. Jensen, Arnborg
8. Petilde Pedersen, g. m. Marius Nielsen, Helle

1. Mads Chr. Madsen, Næsbjerg, g. m. Johanne Johnsen
2. Dorthea Kirstine Madsen, g. m. Knud H. Knudsen, Vejen
3. Johan Marius Madsen død
4. Christian P. Madsen, Alslev, g. m. Severine Sørensen
5. Marie Kirstine Madsen, død g. m. Hans Hansen, Faurfeldt

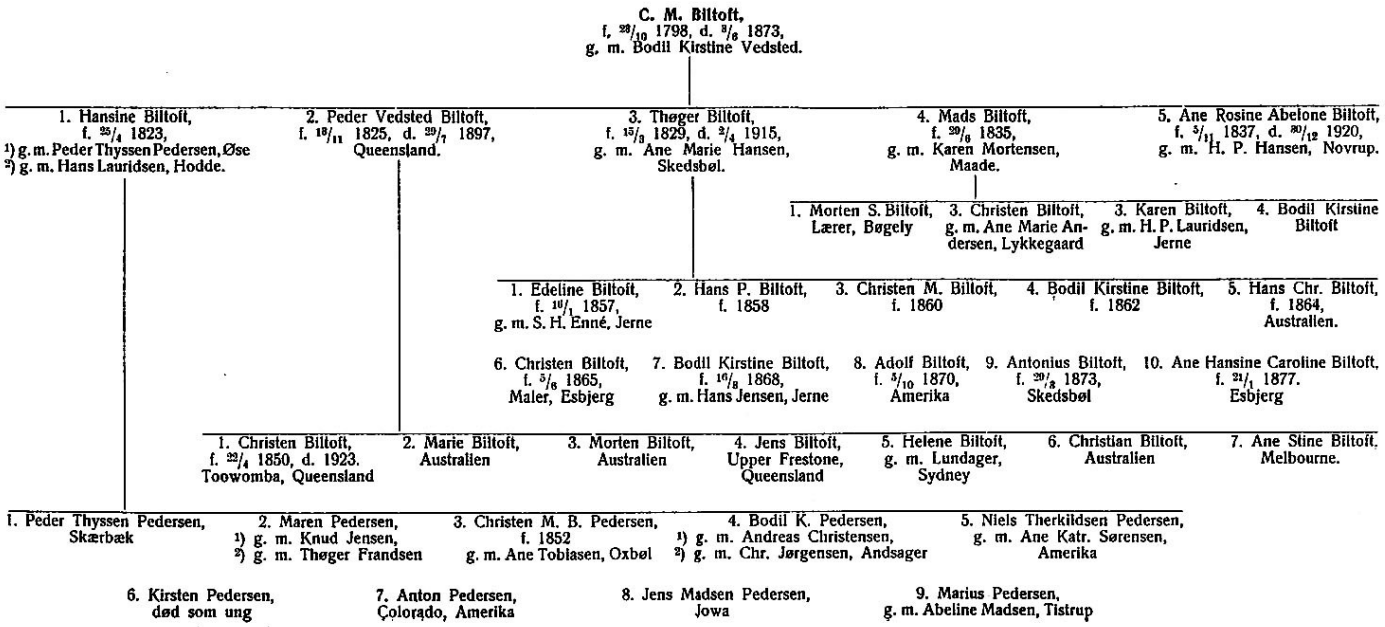
C. KROGSGAARDSLÆGTEN.

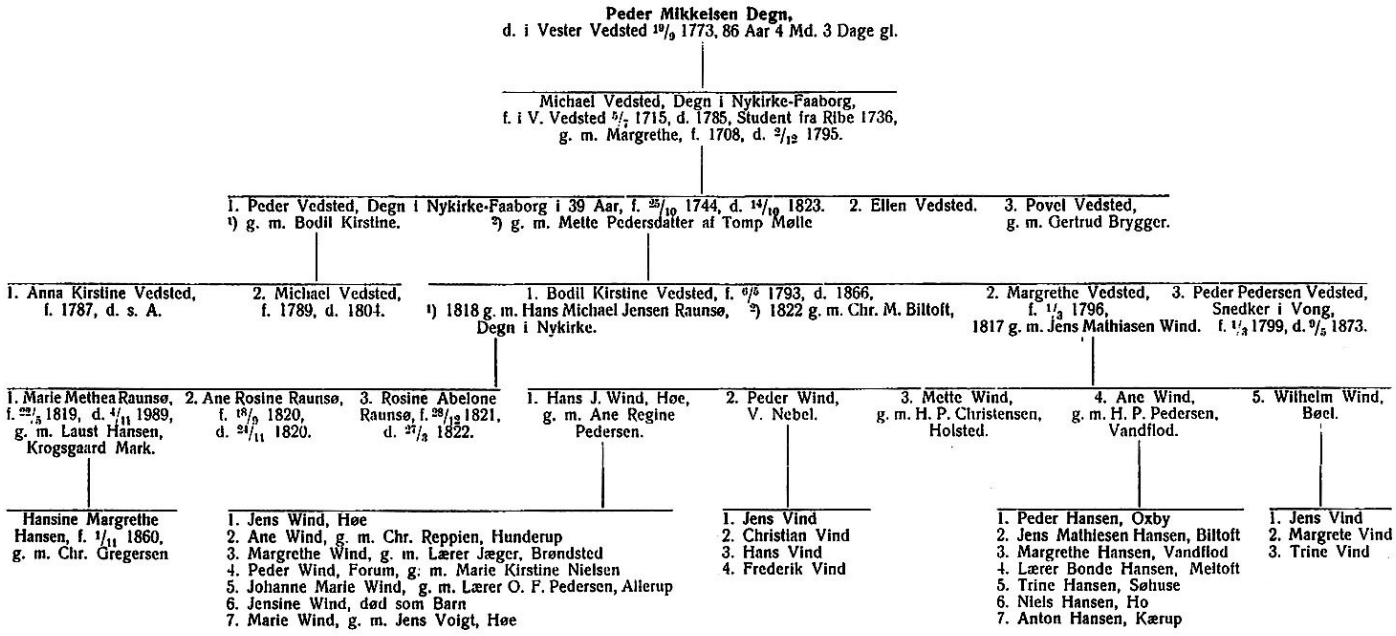
D. BILTOFTSLÆGTEN.

D. BILTOFTSLÆGTEN.

E. VEDSTEDSLÆGTEN.

E. VEDSTEDSLÆGTEN.

Snedker Peder P.. Vedsted, Vong,
f. 1/8 1799, d. i København 9/6 1873,
g. m. Grete Mette Clemensdatter, f. 1801 (11 Børn)

1. Clemen Peder Vedsted, Tømrermester i Ribe
2. Peder Michael Vedsted, Snedkermester i København, d. 1/5 1891
3. Søren Vedsted, Snedkermester i København., f. 13/4 1831, d. 23/1 1922, g. m. Ane Marie Rasmussen, f. 15/1 1843
4. Mette Vedsted, Endrup Mark
5. August Vedsted, Snedker i København, f. 4/10 1847, d. 2/7 1918

1. Nicoline Vedsted
2. Ingeborg Vedsted
3. Peder Vedsted, Tømrer, Amager

1. Peder Vedsted, Sejlmager
2. Christian Vedsted, Snedker, S. Francisko
3. Michael Vedsted, Amerika (Var med i Boerkrigen, blev fanget og sad som Fange paa St. Helena)
4. Christine Vedsted, g. m. Hoboist Zimmermann, København, død 1929

1. Peder Vedsted, f. 21/2 1868, Lærer i Hejnede.
2. Michael Vedsted, f. 20/8 1869, Løjtnant, København
3. Methea Vedsted, f. 12/11 1871, København
4. Anna Vedsted, f. 12/9 1875, København
5. Ingeborg Vedsted, f. 16/6 1877, København
6. Sofus Vedsted, f. 19/9 1879, Maskinsmed, København
7. Carl Vedsted, f. 21/5 1881, Tømrer, Amerika
8. Juliane Vedsted, f. 2/3 1885, København
9. Christian Vedsted, f. 7/8 1887, Tømrer

F. NOVRUPSLÆGTEN.

Hans Peder Hansen,
f. 1/5 1829, d. 19/11 1889,
g. m. Ane Rosine Abelone Biltoft,
f. 5/11 1837, d. 28/12 1920

4. Edeline Kirstine Hansen, f. 14/1 1864, 1888 g. m. Købmand Laurids P. Møller, Lyngsaa, f. 5/1 1858, d. 1926

1. Jakob Peter Møller, f. 27/5 1889, Købmand i Voersaa
2. Anna Katrine Møller, f. 28/7 1890, Manufakturhandler, Lyngsaa
3. Hans Peder Møller, f. 3/1 1892, død som Barn
4. Gudrun Møller, f. 1/1 1894, g. m. Carl Madsen f. 27/9 1893
   Børn: Sinna Madsen, f. 5/1 1924
   Ebbe Per Møller Madsen, f. 22/7 1925
5. Astrid Oliane Møller, f. 5/12 1896, g. m. Georg Jakobsen
   Børn: Søren Møller Jakobsen, f. 16/7 1924
6. Hans Peder Møller, f. 25/10 1898
7. Mathilde Hvolbøl Møller, f. 24/1 1900
8. Otto Møller, f. 28/7 1902
9. Edel Møller, f. 22/4 1904
10. Karl Møller, f. 20/2 1906

5. Christen Biltoft Hansen, f. 16/4 1866,
1) 1892 8/10 g. m. Mathilde Hvolbøl
2) 1902 22/11 g. m. Laura Kirstine Knudsen

1. Niels Hvolbøl Hansen, Dyrlæge, Snedsted, f. 3/9 1893, g. m. Anna Pedersen, f. 11/3 1888
   Anna Lise Margrete Hvolbøl Hansen, f. 19/7 1921
2. Marie Hansen, f. 10/4 1895, d. 25/5 1897
3. Hans Peder Hansen, f. 14/11 1896, d. 8/1 1900
4. Marie Hansen, f. 11/8 1898, d. 3/2 1899

1. Mathilde Hvolbøl Hansen, f. 23/9 1903
2. Laurids Hansen, f. 9/4 1906
3. Hans Peder Hansen, f. 14/6 1908

F. NOVRUPSLÆGTEN.

Gaardejer **Hans Peder Hansen**, Novrup,
f. 1/5 1829, d. 19/11 1889,
1857 13/6 g. m. Ane Rosine Abelone Biltoft,
f. 5/11 1837, d. 30/12 1920

1. Edeline Hansen, f. 16/4 1858, d. 22/3 1860

2. Bodil Kirstine Hansen, f. 4/4 1859, d. 27/3 1861

3. Hans Peder Hansen Novrup, f. 5/3 1861

4. Edeline Kirstine Hansen, f. 14/1 1864

5. Christen Biltoft Hansen, f. 16/4 1866

6. Jens Kirkeby Hansen, f. 4/1 1869, 1893 g. m. Hansine Pedertrine Hansen af Allerup, f. 15/11 1864

7. Ane Stine Hansen, f. 10/4 1871, 1892 g. m. Søren Hansen af Novrup

8. Ane Kirstine Nielsine Hansen, Jerne, f. 10/2 1874

9. Anton Peder Vedsted Hansen, f. 28/9 1876, 1910 17/9 g. m. Anna Friis Sørensen af Esbjerg, f. 16/2 1886

10. Laurids Christian Andreas Hansen, f. 20/2 1879, 1904 28/4 g. m. Dagmar Sofia Pors af Esbjerg f. 14/10 1879

1. Jens Peder Sloth Hansen, Urmager, Esbjerg, f. 30/3 1894 g. m. Katrine Lorentsen,
Børn: Elinor Gyreta Sloth Hansen,
Jens Volmer Sloth Hansen,
Ebba Hansine Sloth Hansen
2. Anna Dorthea Hansen, f. 19/3 1897
3. Dagny Oliane Mathilde Hansen, f. 4/7 1899
4. Georgia Margrete Hansen, f. 18/6 1901
5. Christian Biltoft Kirkeby Hansen, f. 20/11 1904

1. Hans Lauge Hansen, f. 15/12 1892
2. Hans Peder Hansen, f. 31/1 1894
3. Margrethe K. Hansen, f. 16/9 1895
4. Laurids Andreas Hansen, f. 6/8 1897
5. Niels Hansen, f. 21/3 1899
6. Mathilde Oliane Hansen, f. 21/4 1901
7. Gorm Marius Hansen, f. 21/11 1904
8. Ella Hansen, f. 19/12 1906
9. Kirstine Hansen, f. 11/9 1908
10. Leo Biltoft Hansen, f. 4/12 1909
11. Sigurd Skat Hansen, f. 6/9 1911

1. Gudrun Vedsted Hansen, f. 29/5 1911
2. Ellen Vedsted Hansen, f. 5/4 1912

1. Helge Pors Hansen, f. 21/1 1905
2. Inger Pors Hansen, f. 7/8 1907, 1928 g. m. Cand. pharm. Ernst Mackeprang Wilkens, Aabenraa,
3. Ragna Pors Hansen, f. 4/11 1908
4. Vagn Pors Hansen, f. 23/11 1913

F. NOVRUPSLÆGTEN.

Hans Peder Hansen,
f. 1/5 1829, d 19/11 1889,
1857 13/6 g. m. Ane Rosine Abelone Biltoft

3. Hans Peder Hansen Novrup, f. 5/3 1861,
1886 5/10 g. m. Oliane Madsen af Janderup, f. 24/9 1858 i S. Hebo, d. 17/7 1894 i Alslev
1899 10/10 g. m. Andrea Bondesen af Toftnæs, f. 10/12 1874 i Toftnæs

1. Viggo Novrup, f. 6/11 1887, 1913 17/4 g. m. Signe Anne Lund, f. 2/8 1891,
Børn:
1. Else Lund Novrup, f. 15/12 1913,
2. Anna Lund Novrup, f. 20/11 1915,
3. Grete Lund Novrup, f. 30/8 1919,
4. Kirsten Lund Novrup, f. 10/8 1925,
5. Bodil Lund Novrup, f. 21/9 1927

2. Hans Peder Hansen Novrup, f. 10/5 1889, 1914 24/7 g. m. Ingrid Larsen, f. 19/7 1893 i Laugø,
Børn:
1. Folmer Novrup, f. 19/8 1915,
2. Inger Novrup, f. 31/8 1917,
3. Hans Peder Hansen Novrup, 20/9 1919,
4. Arne Novrup, f. 28/5 1921

3. Kristian Hansen Novrup, f. 5/2 1891, d. 25/12 1896

4. Astrid Hansen Novrup, f. 12/10 1893

1. Anna Novrup, f. 16/3 1902, 1927 10/8 g. m. Aage Nemming, f. 5/9 1901

2. Johannes Bondesen Novrup, f. 5/4 1904, 1927 4/11 g. m. Signe Marie Bodholt Holst, Cedar Falls, Jowa, f. 2/11 1892

3. Kristian Leo Novrup, f. 10/1 1907

4. Karsten Frede Novrup, f. 11/1 1911, d. 22/7 1923